

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Kateřina Holubová

MIMOSMLUVNÍ ZÁVAZKOVÉ VZTAHY V MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 14. prosince 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně za použití literatury a pramenů v ní uvedených a že tato práce nebyla využita k: získání jiného ani stejného titulu.

V Praze dne

Kateřina Holubová

Obsah:

Obsah:	1
Úvod	2
1. Mimosmluvní závazkové vztahy v mezinárodním právu soukromém a metody určení rozhodného práva	4
1.1. Soudní příslušnost.....	5
1.2. Uznávání a výkon soudních rozhodnutí.....	5
1.3. Metody určení rozhodného práva.....	6
2. Česká právní úprava	9
2.1. Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.....	9
2.2. Návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním.....	12
3. Nařízení Řím II	14
3.1. Právní základy Nařízení Řím II.....	14
3.2. Působnost.....	16
3.2.1. Časová působnost.....	16
3.2.2. Prostorově personální působnost.....	18
3.2.3. Věcná působnost.....	19
3.4. Volba práva stranami.....	22
3.5. Obecné pravidlo.....	24
3.6. Společné obvyklé bydliště stran.....	27
3.7. Zjevně užší vztah k jiné zemi spojení.....	29
3.8. Zvláštní hraniční určovatelé.....	31
3.8.1. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku.....	31
3.8.2. Nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž.....	34
3.8.3. Škoda na životním prostředí.....	35
3.8.4. Porušení práv duševního vlastnictví.....	36
3.8.5. Protestní akce v kolektivním vyjednávání.....	37
3.8.6. Možná kolize zvláštních hraničních určovatelů.....	37
3.9. Jiné mimosmluvní závazkové vztahy.....	38
3.9.1. Bezdůvodné obohacení a jednatelství bez příkazu.....	38
3.9.2. Předsmuvní odpovědnost.....	39
3.9.3. Další mimosmluvní závazkové vztahy.....	40
3.10. Společná pravidla a ostatní ustanovení.....	40
3.10.1. Imperativní ustanovení.....	41
3.10.2. Přihlédnutí k pravidlům bezpečnosti a chování.....	42
3.10.3. Veřejný pořádek místa soudu.....	42
3.10.4. Vztah k mezinárodním úmluvám.....	44
3.10.5. Rozsah použití rozhodného práva.....	44
3.10.6. Přímá žaloba proti pojistiteli odpovědné osoby.....	46
3.11. Vztahy vzniklé z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy ..	46
4. Mezinárodněprávní úprava	48
4.1. Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody.....	50
4.1.1. Určení rozhodného práva.....	50
4.1.2. Vztah Haagské úmluvy a Nařízení Řím II.....	52
Závěr	55
Použitá literatura	58
Abstrakt	

Úvod

V oblasti mimosmluvních závazkových vztahů v kontextu mezinárodního práva soukromého došlo v uplynulých letech k významným změnám, a to zejména v důsledku přijetí Nařízení Řím II. Nařízení určuje právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy a sjednocuje kolizní normy členských států Evropské unie (EU) v této oblasti. Vzhledem ke stále rostoucímu přeshraničnímu styku lze předvídat čím dál větší výskyt případů mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem. Přesto podle mého názoru není této oblasti věnována odpovídající pozornost v české literatuře.

Předmětem zájmu práce bude tedy problematika mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem se zaměřením na způsob určení rozhodného práva pro tyto vztahy, včetně analýzy a porovnání české, evropské a mezinárodní kolizní úpravy.

V první kapitole vymezím mimosmluvní závazkové vztahy s mezinárodním prvkem, budu se zabývat mezinárodní soudní příslušností, uznáním a výkonem rozhodnutí a určením rozhodného práva. Dále nastíním možné přístupy k určení rozhodného práva v evropských zemích a v USA.

Ve druhé části se budu zabývat českou právní úpravou. Ta je obsažena v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním. Většina ustanovení tohoto zákona je od účinnosti nařízení Řím I a Řím II obsoletní, nicméně zákon se nadále použije na vztahy z působnosti nařízení vyloučené. Při rozboru se budu zabývat i návrhem nového zákona o mezinárodním právu soukromém.

Třetí, nejrozsáhlejší kapitola, bude věnována Nařízení Řím II. Popis, rozbor a zhodnocení jednotlivých ustanovení nařízení je klíčovou částí mé práce.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na mezinárodněprávní úpravu. Podrobněji bude pojednáno o Haagské úmluvě o právu použitelném pro dopravní nehody.

Cílem práce je analýza současné kolizní úpravy v oblasti mimosmluvních závazkových vztahů se zaměřením na Nařízení Řím II a změny, které vneslo do českého právního řádu. Pokusím se upozornit na některé sporné otázky úpravy a rozebrat možné dopady problematických ustanovení. Dále zhodnotím, zda se tvůrcům Nařízení Řím II podařilo najít rovnováhu mezi zajištěním právní jistoty a předvídatelnosti na straně jedné a možností účinně zohlednit individuální odlišnosti konkrétních případů na straně

druhé. Také se vyjádřím k aktuálnímu vývoji v oblasti kolizní úpravy mimosmluvních závazkových vztahů.

Jelikož je historické uvedení do problematiky nezbytné, budu v příslušných částech používat metodu deskriptivní a historickou. Stěžejními metodami však budou metody analýzy a právní interpretace, zejména v částech věnovaných jednotlivým ustanovením příslušných zákonů a Nařízení Řím II. K porovnání jednotlivých kolizních úprav budu používat také metodu komparativní.

1. Mimosmluvní závazkové vztahy v mezinárodním právu soukromém a metody určení rozhodného práva

Mimosmluvní závazkové vztahy (také „mimosmluvní závazky“) jsou vztahy vzniklé zejména v důsledku jednání porušujícího povinnosti vyplývající z obecně závazného soukromoprávního předpisu (tzv. civilních deliktů), nebo v případech, kdy zákon ukládá povinnost k náhradě škody bez zřetele na protiprávnost (tzv. odpovědnost za výsledek).¹

Vzniká zde odpovědnostní vztah mezi tím, kdo nesplnil povinnost (dále „odpovědná osoba“, „škůdce“) na jedné straně a subjektem, jemuž vznikla újma, škoda (dále „poškozený“), na straně druhé. Subjekty jsou navzájem ve vztahu právní rovnosti. Škůdci vzniká povinnost nést sankci, která může spočívat například v povinnosti nahradit způsobenou škodu či v povinnosti vrátit neoprávněně získaný majetkový prospěch, poškozenému vzniká odpovídající oprávnění. Odpovědnostní povinnost má především reparační funkci, směřuje k maximálnímu možnému obnovení porušených či ohrožených zájmů.²

„Mezinárodním právem soukromým se rozumí soubor právních norem, které výlučně upravují soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, včetně právních norem upravujících postup soud a jiných orgánů a účastníků, příp. i jiných osob, a vztahy mezi nimi vznikající v řízení o soukromoprávních věcech, v němž je obsažen mezinárodní prvek.“³ Mimosmluvní závazkové vztahy v mezinárodním právu soukromém jsou tak mimosmluvní závazkové vztahy s mezinárodním prvkem. Mezinárodní prvek spočívá většinou v okolnosti, že jeden ze subjektů je cizincem nebo má v zahraničí bydliště či obvyklý pobyt, nebo právnická osoba má v zahraničí své sídlo, nebo v zahraničí došlo ke vzniku škody. Mezinárodní prvek musí být relevantní.⁴

Klíčovými instituty mezinárodního práva soukromého jsou mezinárodní soudní příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí a určení rozhodného práva, které bude na daný případ aplikováno.

¹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno - Plzeň : Nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 322.

² BOGUSZAK, Jiří; ČAPEK, Jiří; GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Praha : Eurolex Bohemia, 2001, s. 170.

³ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. vydání. Brno : Nakladatelství Doplněk, 2004, s. 22.

⁴ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha : C.H.Beck, 2008, s. 4.

1.1.Soudní příslušnost

Příslušnost soudů členských států EU v občanských a obchodních věcech, včetně věcí týkajících se mimosmluvních závazkových vztahů, upravuje nařízení Rady (ES) č. 44/2001, o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „Nařízení Brusel I“). Podle článku 2 Nařízení Brusel I mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost, žalovány u soudů tohoto členského státu, nestanoví-li toto nařízení jinak. Nemá-li žalovaný bydliště na území některého členského státu, určuje se (v souladu s článkem 4 Nařízení) příslušnost soudu každého členského státu podle jeho vlastních právních předpisů. Pro mimosmluvní závazkové vztahy je dále podstatné ustanovení článku 5 odst. 3, které určuje, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, také u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události. Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“), který je příslušný k interpretaci Nařízení Brusel I, v případě *Handelskwekerij G. J. Bier BV v. Mines de Potasse d'Alsace SA*⁵ dovedil, že místo, kde došlo ke škodné události, odkazuje jak na místo, kde došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, tak na místo, kde škoda vznikla. Poškozenému náleží právo vybrat si mezi soudy těchto dvou míst.

Článek 23 umožňuje stranám, pokud má alespoň jedna z nich bydliště na území členského státu, zvolit si v již vzniklém nebo budoucím sporu z určitého právního vztahu příslušný soud. Pokud se strany nedohodnou jinak, je tato příslušnost výlučná.

1.2.Uznávání a výkon soudních rozhodnutí

Nařízení Brusel I určuje i pravidla pro uznávání a výkon soudních rozhodnutí. Základní pravidlo pro uznávání soudních rozhodnutí je obsaženo v článku 33 Nařízení Brusel I a stanoví, že rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v ostatních členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení. Článek 38 určuje základní pravidlo pro výkon rozhodnutí. Rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné.

⁵ [1976] ECR 1736.

1.3. Metody určení rozhodného práva

Rozhodné (použitelné) právo je právní řád, kterým se řídí daný závazkový vztah. Rozhodné právo může být určeno buď za pomoci norem kolizních nebo za pomoci norem přímých. Kolizní normy jsou zvláštní normy, které samy neupravují věcně práva a povinnosti subjektů právního vztahu, ale omezují se jen na to, že podle určitých hledisek určí právní řád některého státu, jehož normami se právní vztah řídí. Oproti tomu přímé normy jsou hmotněprávní normy, které samy přímo, tj. bez odkazu na právní řád některého státu, stanoví práva a povinnosti subjektů právního poměru s mezinárodním prvkem.⁶ Přímé normy jsou obvykle mezinárodního původu a jsou méně časté.⁷

Kolizní normy určují použitelné právo za pomoci hraničních určovatелů. V oblasti mimosmluvních závazkových vztahů bývá rozhodné právo nejčastěji určeno na základě hraničního určovatele *lex loci delicti*, tj. práva místa, kde došlo k deliktu. Ve většině případů bude místo, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody, ve stejném státě jako místo, kde škoda vznikla (tzv. „intra-state torts“). V úvahu však přicházejí i distanční delikty, tedy situace, kdy k těmto dvěma skutečnostem dojde v různých státech („cross-border torts“). V případě distančních deliktů může být rozhodné právo určeno buď jako *lex loci delicti commissi*, tj. právo místa události, která zakládá nárok na náhradu škody, nebo jako *lex loci damni infecti*, tj. právo místa vzniku škody.⁸ V některých případech může být rozhodné právo určeno na základě hraničních určovatелů *lex fori* (právo místa soudu nebo úřadu, který vede řízení), *lex domicilii* (právo státu, kde má subjekt bydliště či sídlo), *lex patriae* (právo státu, jehož je subjekt státním příslušníkem), *lex causae* (právní řád, kterým se řídí základní vztah), *lex loci protectionis* (právo státu místa ochrany práva k nehmotnému statku) nebo právo státu místa registrace dopravního prostředku, při jehož provozu dojde ke vzniku škody.

Výběr rozhodného práva pomocí kolizních norem se nazývá kolizní metodou. Kolizní metoda určuje právo na základě pevně stanovených pravidel – kolizních norem,

⁶ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. vydání, op. cit., s. 23-24.

⁷ Přímé normy obsahuje např. Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody, 21. 5. 1963, publikovaná v ČR pod č. 133/1994 Sb.

⁸ Ze základního hraničního určovatele *lex loci delicti commissi* vychází např. současné národní kodifikace kolizních norem Nizozemí, Rakouska a Švýcarska. Z hraničního určovatele *lex loci damni infecti* naopak vychází např. Dánsko.

zajišťuje tak zákonnost a právní jistotu subjektů. Kolizní metoda nezohledňuje hmotněprávní obsah norem určených na jejím základě ani výsledek jejich použití, provádí tak pouze výběr mezi právními řády. S tuzemským právním řádem a s cizími právními řády zachází jako s rovnými. Vedle kolizní metody existují i jiné způsoby výběru rozhodného práva. *Kučera* shrnuje, že můžeme rozlišit způsoby, které provádějí výběr rozhodného práva na základě pevných pravidel, a způsoby, které provádějí výběr bez pravidel.⁹ Dále je možné rozlišit způsoby, které provádějí výběr bez ohledu na obsah dotčených právních řádů a bez ohledu na výsledek jejich použití („jurisdiction selection“), a způsoby, které k obsahu norem a výsledku jejich použití přihlíží (výběr mezi právními normami, „rule selection“). Další možné dělení je na způsoby, které zachází s dotčenými právními řády rovnocenně, a způsoby, které zvýhodňují určité právo, obvykle právo státu rozhodujícího orgánu (*lex fori*). Jednotlivé uvedené znaky mohou být v jednotlivých způsobech výběru práva spojeny v různých variantách.¹⁰ Na základě toho pak můžeme rozlišit dva přístupy k určení rozhodného práva, přístup rigidní a přístup flexibilní. Rigidní přístup používá pevně stanovených neměnných kritérií, která vedou vždy k určení téhož rozhodného práva. Tento přístup zajišťuje uniformitu a předvídatelnost soudních rozhodnutí a s tím spojenou právní jistotu. Jeho nedostatkem je však to, že neumožňuje dostatečně reagovat na individuální odlišnosti jednotlivých případů. Oproti tomu flexibilní přístup je založen na formulaci pružného obecného pravidla, které je v konkrétních případech dotvářeno soudcem.

Rigidní přístup je vývojově starší než flexibilní, v Evropě i USA převládal zhruba do poloviny 20. století.¹¹ Do té doby byla v kontinentální Evropě i USA základním přístupem pro určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy silně rigidní kolizní metoda (v USA nazývána jako „tradiční“), která určovala rozhodné právo na základě pevně stanovených pravidel podle hraničního určovatele *lex loci delicti*. Postupně byla doplněna o prvky umožňující větší flexibilitu, např. zvláštní pravidla pro specializované okruhy případů, únikové doložky významného spojení, výjimku společného bydliště stran či stejné státní příslušnosti subjektů. V USA byla tradiční metoda některými soudy úplně odmítnuta a nahrazena flexibilními přístupy,

⁹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. vydání, op. cit., s. 35-36.

¹⁰ *Ibid.*, s. 37.

¹¹ SYMEONIDES, Symeon C. The American Revolution and the European Evolution in Choice of Law: Reciprocal Lessons. 82 *Tul. L. Rev.* 1741 (2008), s. 1745-1749.

kteřé používají více hraničních určovatelů, zohledňují obsah norem a výsledek, ke kterému povede jejich aplikace, váží zájmy států na výsledku sporu.¹² Změny v chápání mezinárodního práva soukromého v USA byly tak velké, že se někdy hovoří o „americké revoluci v mezinárodním právu soukromém“.¹³ Klíčovým případem revoluce byl případ *Babcock v. Jackson*,¹⁴ ve kterém soud vyslovil, že pro otázku náhrady škody se použije právo státu, který má, v návaznosti na konkrétní dílčí otázku, nejvýznamnější vztah k události a stranám, namísto mechanické aplikace *lex loci delicti*. Dále je třeba uvážit účel relevantních právních úprav a jejich cíle, stejně jako zájmy států na výsledku sporu. Soud dále vyslovil, že je možné, aby se jednotlivé dílčí otázky daného deliktu řídily různými právními řády. Toto rozhodnutí mělo značný vliv na následný vývoj v oblasti kodifikace kolizních norem mimosmluvních závazkových vztahů.

¹² K podrobnějšímu pojednání o jednotlivých směrech a tendencích v naukách evropských států a USA srov. KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. vydání, op. cit., s. 92-96. Také DOLEŽEL, Vladimír. *Metody určení práva rozhodného v ČR a USA*. *Právní fórum*. 2010, 2, s. 73.

¹³ SYMEONIDES, Symeon C. *The American Revolution and the European Evolution in Choice of Law*, op. cit., s. 1745-1749.

¹⁴ 12 NY 2d 473 (1963). Tento případ je pro vývoj a vnímání mezinárodního práva soukromého natolik významný, že nastíním stručně i jeho skutkový děj a úvahy soudu. V tomto případě jela slečna Babcock se svým známým, panem Jacksonem, automobilem na víkendový výlet ze státu New York do kanadské provincie Ontario. Babcock i Jackson měli oba obvyklé bydliště v New Yorku. Během jízdy na silnici v Ontariu došlo k nehodě, kterou způsobil Jackson svou nedbalostí při řízení automobilu. Během této nehody byla Babcock vážně zraněna. Automobil byl registrován a pojištěn ve státě New York. Tradiční metoda určovala jako rozhodné právo právní řád Ontaria, na základě pravidla *lex loci delicti*. Zákony Ontaria však nepřiznávaly poškozenému spolujezdci nárok na náhradu škody vůči řidiči, ledaže by se jednalo o přepravce vozícího pasažéra v rámci své podnikatelské činnosti. Oproti tomu kdyby se na situaci použilo newyorské právo, byl by Jackson za škodu odpovědný. Babcock vznesla nárok na náhradu škody u soudu v New Yorku. Soud si položil otázkou, zda se má přípustnost nároku na náhradu škody z civilního deliktu vždy řídit právem místa, kde došlo k deliktu, či zda je možné při určování rozhodného práva zohlednit i jiné faktory, které mají význam pro připuštění či zamítnutí nároku na náhradu škody. Soud vyslovil, že otázka odpovědnosti řidiče má být posuzována podle práva státu, který má, v návaznosti na konkrétní dílčí otázku, nejvýznamnější vztah k události a stranám. Dále je třeba uvážit účel relevantních právních úprav a cíle, které sledují, stejně tak jako zájmy států na výsledku sporu. V daném případě měl New York zájem na tom, aby byl jeho poškozenému obyvatele přiznán nárok na náhradu škody, kterou mu způsobil jiný obyvateľ New Yorku svým nedbalým řízením auta, které bylo registrované a pojištěné v New Yorku, během výletu, který začínal i končil v tomto státě. Ontario nemá k události žádný vztah kromě toho, že čistě náhodnou okolností na jeho území došlo k nehodě. Ontario nemá ani zájem na odepření nároku na náhradu škody, který uplatňuje newyorská poškozená vůči newyorskému škůdci. Použití tradiční metody bez zohlednění uvedených faktorů by vedlo k nespravedlivým výsledkům. Na základě zvážení uvedených faktorů soud dovedl, že právem rozhodným pro určení přípustnosti nároku na náhradu škody je newyorské právo. Soud dále vyslovil, že je možné, aby se jednotlivé dílčí otázky daného deliktu řídily různými právními řády.

2. Česká právní úprava

2.1. Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním

Českým zákonem, který upravuje problematiku mimosmluvních závazkových vztahů v mezinárodním právu soukromém, je zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen „ZMPS“).¹⁵ Tento zákon se nyní použije pouze na mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé před 11. lednem 2007. Na většinu mimosmluvních závazkových vztahů, které vzniknou po tomto datu, se vztahuje Nařízení Řím II. ZMPS se tedy použije na situace, ke kterým došlo před datem účinnosti Nařízení Řím II, a na situace, na které toto Nařízení nedopadá.

Česká úprava je v případě určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy poměrně stručná. Hraniční určovatel pro tyto vztahy je obsažen v § 15 ZMPS. Toto ustanovení určuje, že „nároky na náhradu škody, nejde-li o porušení povinnosti vyplývající ze smluv a jiných právních úkonů, se řídí se právem místa, kde škoda vznikla, nebo místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody“. Zákon tedy stanovuje alternativně dva hraniční určovatele bez toho, aby blíže specifikoval podmínky, za kterých se použije ten který z obou hraničních určovatelů. Pravděpodobně neexistuje ani žádný judikát, který by stanovoval, kdo rozhodne o tom, jaké kritérium bude použito.¹⁶ V úvahu přichází výběr kritéria soudem nebo účastníky, popř. poškozeným. *Kučera* zastává názor, že výběr mezi použitím *lex loci delicti commissi* a *lex loci damni infecti* přísluší soudu. Pokud místo skutečnosti zakládající nárok na náhradu škody a místo vzniku škody budou v různých státech, má soud použít ten z obou právních řádů, který je pro posuzovaný případ významnější.¹⁷ *Pauknerová* se také přiklání k názoru, že v případě, že zákon nic bližšího nestanoví, lze nejspíše dospět k závěru, že v takovém případě přísluší výběr alternativního kritéria soudu, upozorňuje ovšem na to, že toto je řešení v oblasti mimosmluvních závazků již zřejmě překonané.¹⁸

¹⁵ Již tomuto zákonu předcházela úprava tohoto odvětví ve zvláštním zákoně. Byl jím zákon č. 41/1948 Sb., o mezinárodním a mezioblastním právu soukromém a o právním postavení cizinců v oboru práva soukromého.

¹⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 282.

¹⁷ KUČERA, Zdeněk; TICHÝ, Luboš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním : komentář*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1989, s. 133.

¹⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 282.

Ustanovení § 15 se dříve použilo i pro určení rozhodného práva pro odpovědnost za výrobky, odpovědnost za protisoutěžní jednání či za porušení práv k nehmotným statkům. Pro tyto případy však nebyla kolizní kritéria § 15 příliš vhodná.¹⁹ Nyní se tyto případy řídí zvláštní kolizní úpravou obsaženou v Nařízení Řím II. Ustanovení § 15 se však nadále použije například na mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy, protože tyto jsou z působnosti Nařízení Řím II vyloučeny.

Ustanovení § 14 ZMPS určuje rozhodné právo pro vztahy z jednostranných právních úkonů. Tyto se mají řídit právem státu, v němž má dlužník bydliště nebo sídlo. Podle § 14 se nadále bude postupovat v případech veřejné soutěže, veřejného příslibu a slibu odškodnění, které nepokrývá Nařízení Řím II.²⁰

Pro mimosmluvní závazky, které nejsou výslovně upraveny, se v souladu s účelem ZMPS - stanovit právní řád použitelný na (všechny) soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem - hraniční určovatele analogicky dovozují.²¹ Kučera tak dovozoval např. hraniční určovatele pro jednatelství bez příkazu a bezdůvodné obohacení,²² které mají nyní zvláštní úpravu v Nařízení Řím II.

V § 36 ZMPS je upravena výhrada veřejného pořádku. Podle tohoto ustanovení nelze právního předpisu cizího státu použít, pokud by se účinky této aplikace přičily takovým zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady vytrvat. Tato výhrada má být použita pouze ve výjimečných případech. Chráněny jsou jen ty nejvýznamnější zásady společenského a státního zřízení a právního řádu. Jedná se tedy především o zásady obsažené v Ústavě České republiky a základní zásady z těchto vyvoditelné. Toto ustanovení nelze interpretovat tak, že by byly chráněny veškeré kogentní normy českého právního řádu. Pokud by tomu tak bylo, byly by zbytečné kolizní normy, „neboť ty vycházejí z rozdílů

¹⁹ KUČERA, Zdeněk; TICHÝ, Luboš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním : komentář*, op. cit., s. 134.

²⁰ PAUKNEROVÁ, Monika. Jednostranné právní úkony a rozhodné právo. *Právní fórum*. 2010, 10, s. 479.

²¹ KUČERA, Zdeněk; TICHÝ, Luboš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním : komentář*, op. cit., s. 136-137.

²² Ibid. Bělohávek naopak řadil bezdůvodné obohacení mezi jednostranné právní úkony a vztahy z něj vznikající podřizoval režimu § 14 ZMPS. Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. Nařízení „Řím II“ vstoupilo v platnost. *Právní zpravodaj*, 2007, č. 10, s. 6.

mezi právními řády včetně jejich kogentních ustanovení“.²³ Nebylo by možné aplikovat cizí právní normy, které by obsahovaly např. úpravu diskriminující jedince pro jejich národnost, rasu, pohlaví, náboženské vyznání apod. Podstatou výhrady veřejného pořádku je posouzení výsledků použití cizího práva v konkrétním případě, ne jako abstraktního celku. Soudu nepřísluší hodnotit právní normy cizího státu jako takové, tento přístup by byl v rozporu se zásadou svrchované rovnosti států. Soud musí posoudit, k jakým důsledkům povede aplikace cizího práva ve všech souvislostech. Odepření použití cizího právního ustanovení však neznamena, že by se odepřelo použití cizího rozhodného práva jako celku, dochází pouze k vyřazení určitého ustanovení.²⁴

ZMPS nepřipouští výjimku z použití hraničních určovateli v případě, že poškozený a odpovědná osoba jsou stejné národnosti nebo mají bydliště ve stejném státě. V případě dvou českých občanů s bydlištěm v České republice se však podle *Kučery* použije českého práva, „neboť tu nejde o právní poměr s mezinárodním prvkem, protože vztah k zahraničí je zde společensky bezvýznamný“.²⁵ S tímto výkladem nelze než souhlasit.

Volba práva, tedy shodný projev účastníků o tom, že jejich právní poměr se má řídit určitým právním řádem, je v § 16 ZMPS výslovně připuštěna jen pro smluvní závazkové vztahy. Pro vztahy vzniklé z mimosmluvních závazků volba práva připuštěna není. Volba práva je však zřejmě připuštěna i v případě závazkového vztahu založeného jednostranným právním úkonem (např. veřejný příslib).²⁶ Taková volba práva však nebude častá; bylo by málo praktické, aby měl dlužník zájem na použití jiného práva, než které vyplývá z kolizní normy a které se určí podle práva jeho bydliště (§ 14).²⁷

V § 35 připouští ZMPS zpětný a další odkaz v případech, kde toto “odpovídá rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu, o který jde“.

Úprava určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy v ZMPS není vyhovující. Základní pravidla jsou rigidní a přesto, že v některých situacích je flexibilita nahrazována extenzivním výkladem a použitím analogie, neumožňuje ZMPS

²³ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. vydání, op. cit., s. 195.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid., s. 323.

²⁶ KUČERA, Zdeněk; TICHÝ, Luboš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním : komentář*, op. cit., s. 96.

²⁷ Ibid.

dostatečně zohledňovat individuální odlišnosti konkrétních případů. Většina ustanovení ZMPS je sice od účinnosti Nařízení Řím II obsoletní, ale na některé vztahy, které jsou z působnosti Nařízení vyloučeny, se nadále použije česká kolizní úprava. Byl vypracován návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém, který má umožnit flexibilnější určení rozhodného práva a reflektovat vývoj v oblasti unifikace kolizních norem na úrovni EU.

2.2.Návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním

V souvislosti s připravovanou rekodifikací občanského práva má být přijat i nový zákon o mezinárodním právu soukromém. Aktuální verzi návrhu zákona předložila vláda Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR v květnu 2011.²⁸ Návrh zákona je označen jako sněmovní tisk č. 364 a 9. listopadu 2011 byl Poslaneckou sněmovnou schválen ve 3. čtení.

Návrh zákona je plně slučitelný s právem EU. Slučitelnost je zajištěna ustanovením § 2, které zabraňuje použití zákona v oblasti působnosti a přímé použitelnosti předpisů práva Evropské unie.²⁹ Závazkovým právům se věnuje hlava XI. s názvem Závazková práva. Podle znění § 84 se ustanovení této hlavy použijí v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie a mezinárodní smlouvy. Úprava v této hlavě se omezuje na otázky, které nespádají do rozsahu působnosti těchto předpisů a smluv. Zákon tak odkazuje na ustanovení Nařízení Řím II. Z mimosmluvních závazkových vztahů přímo upravuje pouze právo rozhodné pro poměry vznikající z narušení soukromí a osobnostních práv včetně pomluvy, které jsou z působnosti Nařízení Řím II vyloučeny. Navrhovaná úprava by měla nahradit ZMPS, jehož mnohá ustanovení jsou od účinnosti přímo aplikovatelných Nařízení Řím I a Řím II obsoletní, a upravuje jen právo rozhodné pro ty závazkové vztahy, na které tato Nařízení nevztahují.³⁰

²⁸ PS PČR. *Sněmovní tisk 364/0: Vládní návrh zákona o mezinárodním právu soukromém*. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=364&CT1=0> [cit. 2011-12-11].

²⁹ Důvodová zpráva k zákonu o mezinárodním právu soukromém. Sněmovní tisk č. 364/0. Dostupný z WWW: [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Duvodova_zprava_ZMPS_\(leden_2011\).pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Duvodova_zprava_ZMPS_(leden_2011).pdf) [cit. 2011-12-11].

³⁰ Ibid.

Právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé z narušení soukromí a osobnostních práv upravuje § 101 zákona. Podle tohoto ustanovení se tyto vztahy řídí právem státu, ve kterém k narušení došlo. Poškozený však alternativně může zvolit použití práva státu, ve kterém má obvyklý pobyt nebo sídlo, nebo právo státu, ve kterém má původce narušení obvyklý pobyt nebo sídlo, nebo právo státu, kde se dostavil výsledek narušujícího jednání, pokud to původce narušení mohl předvídat. Tento paragraf je příkladem ustanovení, které zvýhodňuje poškozeného, kterému je dána možnost volby pro něj výhodnějšího práva. Možnost volby práva státu, ve kterém se dostavil výsledek jednání, je vhodně doplněna doložkou předvídatelnosti. Toto ustanovení je poměrně flexibilní, dle mého názoru by však vhodnějším primárním hraničním určovatelem byl princip *lex loci damni infecti*, taktéž doplněný o doložku předvídatelnosti. Důvodová zpráva k zákonu výběr hraničního určovatele nijak nezdůvodňuje.³¹

Ustanovení § 90 upravuje jednostranná právní jednání. Právní poměry vzniklé z jednostranných právních jednání se řídí právem státu, v němž má ten, kdo jednostranné právní jednání učinil, svůj obvyklý pobyt nebo sídlo, ledaže zvolil použití jiného právního řádu. Hraniční určovatel pro tyto vztahy tedy zůstává stejný jako v ZMPS. Výslovně je zde zdůrazněna možnost volby práva, která v případě ZMPS byla pro tyto vztahy dovozována extenzivním výkladem.

V souladu s úpravou Nařízení Řím I a Nařízení Řím II návrh zákona nepřipouští přijímání zpětného a dalšího odkazu ve vztazích závazkového práva.

Sdílím názor *Rozehnalové*, že návrh zákona není nečekaný, překvapující ani zcela nový ve své koncepci.³² Pro oblast mimosmluvních závazkových vztahů přineslo v minulosti mnohem výraznější změny Nařízení Řím II. Na druhou stranu však nový zákon o mezinárodním právu soukromém dává určitý ucelený rámec normám evropského kolizního práva, které jsou stále ještě v některých otázkách fragmentární, a je významný pro celistvost úpravy.³³

³¹ Důvodová zpráva k zákonu o mezinárodním právu soukromém. Sněmovní tisk č. 364/0, op. cit., s. 67.

³² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Návrh zákona o mezinárodním právu soukromém – dopady do obchodní oblasti. *Obchodněprávní revue*. 2011, 10, s. 290.

³³ PAUKNEROVÁ, Monika. Jednostranné právní úkony a rozhodné právo, p. cit., s. 479.

3. Nařízení Řím II

3.1. Právní základy Nařízení Řím II

Předpisem, který se nyní použije pro určení rozhodného práva v případě většiny mimosmluvních závazkových vztahů, je nařízení EP a Rady (ES) č. 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“), přijaté 11. 7. 2007. Nařízení Řím II sjednocuje kolizní normy jednotlivých členských států EU určující právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy. Nařízení tudíž neunifikuje hmotné právo, ale pouze kolizní úpravu. Na základě aplikace Nařízení Řím II dojdou soudy členských zemí EU ke stejnému výslednému rozhodnému právu bez ohledu na to, ve kterém členském státě rozhodují. Unifikace kolizních norem je v zájmu zlepšení předvídatelnosti výsledků sporů, jistoty co do rozhodného práva a volného pohybu soudních rozhodnutí, což je vyžadováno k řádnému fungování vnitřního trhu (odrážka 6 Preambule Nařízení Řím II). Nařízení Řím II by společně s Nařízením Řím I³⁴ mělo tvořit rámec kolizních norem určujících použitelné právo pro závazkové vztahy.³⁵

Přijetí unifikace kolizních norem pro mimosmluvní závazky je výsledkem dlouholetých kompromisních jednání. První snaha o sjednocení úpravy proběhla už v 70. letech 20. století.³⁶ Tehdejší návrh unifikace obsahoval komplexní kolizní úpravu pro smluvní i mimosmluvní závazkové vztahy. Státy ale nebyly schopny dospět ke konsenzu ohledně mimosmluvních závazků, a tak byl koncept společné úpravy opuštěn a dále rozvíjen jen koncept úpravy smluvní. Výsledkem bylo přijetí Římské úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.³⁷ Na dlouhou dobu pak vývoj kolizní úpravy mimosmluvních závazků ustrnul. Diskuze byly obnoveny opět až v 90. letech 20. století po přijetí Amsterodamské smlouvy.³⁸ Amsterodamská smlouva

³⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Toto nařízení od 17. 12. 2009 nahradilo Římskou úmluvu o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980 ve všech členských státech s výjimkou Spojeného království a Dánska, na které se nevztahuje a vůči kterým se i nadále uplatní Římská úmluva.

³⁵ K vzájemnému vztahu obou nařízení srov. VALDHANS, Jiří; MYŠÁKOVÁ, Petra. Rome I and Rome II Regulations : Allies or Enemies? In: *Dny práva – 2008 – Days of Law*. Vyd. 1., Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 822-829.

³⁶ SYMEONIDES, Symeon C. Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity. *56 Am. J. Comp. L.* 173, 208 (2008), s. 175-177.

³⁷ Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Římská úmluva), 19. 6. 1980, publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 64/2006.

³⁸ Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty, podepsána 2. 10. 1997, v platnost vstoupila 1. 5. 1999.

umožnila přijetí unifikace kolizních norem formou nařízení, nebylo tak již nutné jít cestou mezinárodní smlouvy.³⁹

V roce 2002 představila Evropská Komise („Komise“) návrh Nařízení Řím II.⁴⁰ Návrh byl přijímán v souladu s článkem 251 Smlouvy o ES⁴¹, tedy spolurozhodováním Rady a Evropského parlamentu („Parlament“). Konsenzu nebylo dosaženo při prvním ani druhém čtení a musel být svolán dohodovací výbor. Parlament se snažil do textu návrhu vkomponovat flexibilnější prvky, zatímco Komise trvala na upřednostnění právní jistoty a předvídatelnosti. „Kompromisní výsledek, k němuž se nakonec dospělo, se projevuje v některých ustanoveních, která, jak je zřejmé, nedosáhla zamýšlené podoby.“⁴²

Nařízení Řím II bylo přijato na základě článků 61 a 65 Smlouvy o ES, které poskytují právní základ pro přijímání opatření v rámci evropského justičního prostoru, tedy i opatření týkajících se mezinárodního práva soukromého. Podle článku 61 Smlouvy o ES může Rada přijímat opatření za účelem postupného vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva, včetně opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech podle článku 65. Opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem, pokud je to nutné k řádnému fungování vnitřního trhu, zahrnují mimo jiné podporu slučitelnosti kolizních norem platných v členských státech a předpisů pro řešení kompetenčních sporů. Článek 65 tedy výslovně počítá s přijímáním opatření v oblasti mezinárodního práva soukromého.⁴³

Nejasnosti ohledně interpretace a aplikace Nařízení Řím II musí být řešeny před SDEU za pomoci procedury předběžné otázky dle čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie („SFEU“). Podle *Weintrauba* jsou mnohé pojmy použité v Nařízení

³⁹ VALDHANS, Jiří. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část XIII. Návrh nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazky. *Právní fórum*, 2006, č. 2, s. 33, 34.

⁴⁰ Komise se při tvoření návrhu částečně inspirovala návrhem unifikace kolizních norem vypracovaným Evropskou skupinou pro mezinárodní právo soukromé (Groupe européen de droit international privé, „GEDIP“). Tento návrh umožňoval poměrně velkou flexibilitu při určení rozhodného práva. Návrh nebyl nikdy ratifikován, ale byl využit jako podklad pro další unifikační snahy. Komise se jím inspirovala hlavně co do obsahu a rozsahu, v zásadních otázkách se od něj ovšem odchýlila, zejména v tom, že Nařízení Řím II upřednostňuje právní jistotu na úkor flexibility při určení rozhodného práva. Srov. SYMEONIDES, Symeon C. *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*, op. cit., s. 177.

⁴¹ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství z 25. 3. 1957 ve znění Smlouvy o Evropské unii ze 7. 2. 1992.

⁴² PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 282.

⁴³ Srov. MEEUSEN, Johan. *Rome II: A True Piece of Community Law*. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 11-12.

nejednoznačné a nejasné.⁴⁴ V případě neexistence jednotného výkladu budou státy tyto pojmy interpretovat rozdílně, což povede k jevu forum shopping, kdy strany budou zvažovat, v jakém státě žalovat, aby dosáhly použití jim nakloněného právního řádu, a tak si zajistily vítězství ve sporu. Unifikace kolizních norem by se tak minula účinkem. Z tohoto důvodu je jednotná interpretace Nařízení Řím II ve všech členských státech klíčová.

3.2. Působnost

3.2.1. Časová působnost

Nařízení Řím II se použije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo 11. ledna 2009 a později.⁴⁵ Časová působnost je vymezena v člancích 31 a 32. Článek 31 stanoví, že Nařízení Řím II se použije pro skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde po vstupu tohoto Nařízení v platnost. Článek 32 stanoví, že Nařízení Řím II se použije od 11. ledna 2009. Pojmy platnost („entry into force“) a použitelnost („application“) jsou rozdílné a je nutné je od sebe odlišovat. Jejich nejednoznačné rozlišení v nařízení Řím II a nejasnosti z toho plynoucí řešil SDEU v nedávném případě *Homawoo v. GMF Assurances SA*.⁴⁶ Dne 29. srpna 2007 byl pan Homawoo, s bydlištěm ve Spojeném království, sražen motorovým vozidlem při přecházení silnice ve Francii. Pan Homawoo podal žalobu proti GMF, francouzské společnosti, u které byla pojištěna osoba řídící vozidlo v okamžiku nehody.⁴⁷ High Court of Justice (Spojené království) předložil SDEU předběžné otázky, které se týkaly toho, zda je Nařízení Řím II použitelné na skutečnosti, k nimž došlo po vstupu Nařízení v platnost, tedy po 20. srpnu 2007,⁴⁸ nebo na skutečnosti, k nimž došlo po dni jeho

⁴⁴ WEINTRAUB, Russell J. Rome II: Will It Prevent Forum Shopping and Take Account of the Consequences of Choice of Law? In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 47.

⁴⁵ Toto platí s výjimkou článku 29, týkajícího se předložení seznamu úmluv stanovujících kolizní normy pro mimosmluvní závazky, jejichž stranami jsou členské státy, který se použije od 11. července 2008.

⁴⁶ *Deo Antoine Homawoo v. GMF Assurances SA*. Rozhodnutí ve věci C-412/10 ze dne 17. listopadu 2011, [2011] ECR 00000. Dostupný také z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0412:CS:HTML> [cit. 2011-12-11].

⁴⁷ Podle článku 19 Nařízení Řím II může za určitých podmínek poškozený vznést svůj nárok přímo proti pojistiteli osoby povinné k nahrazení škody.

⁴⁸ Tento výklad přijal např. anglický High Court of Justice v případě *Bacon v. Nacional Suiza*, který vyslovil, že Řím II se použije na skutečnosti, k nimž došlo po 20. srpnu 2007, za předpokladu, že řízení týkající se dané skutečnosti bude zahájeno po 11. lednu 2009. *Bacon v Nacional Suiza Cia Seguros Y Reseguros SA* [2010] EWHC 2017 (QB) (30 July 2010).

použitelnosti, tedy po 11. lednu 2009. Pokud by se Nařízení mělo použít již na skutečnosti, ke kterým došlo po vstupu Nařízení v platnost, bylo by třeba dále určit, zda má pro účely vymezení časové působnosti relevanci okamžik zahájení řízení, okamžik určení rozhodného práva soudem nebo okamžik vyhlášení rozsudku. Jinými slovy, který z uvedených okamžiků je kritériem použitelnosti.⁴⁹

Podle prvního názoru se Nařízení Řím II v souladu s článkem 31 použije na skutečnosti, ke kterým dojde po vstupu nařízení v platnost. Protože článek 31 nestanoví datum vstupu v platnost, mělo by být určeno v souladu s článkem 254 Smlouvy o ES, tedy dvacátým dnem po vyhlášení Nařízení Řím II. V souladu s tímto článkem by tak měl být dnem platnosti 20. srpen 2007. Nařízení Řím II by se tedy mělo použít pro skutečnosti vedoucí ke vzniku škody, ke kterým došlo po 20. srpnu 2007, pokud by okamžik zahájení řízení, určení rozhodného práva nebo vydání konečného rozsudku (v závislosti na zvoleném kritériu) nastal po 11. lednu 2009.⁵⁰

Podle druhého názoru se při odkazu na vstup Nařízení Řím II v platnost v článku 31 ve skutečnosti odkazuje na datum použitelnosti stanovené v článku 32, a Řím II by se tak měl použít na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po 11. lednu 2009.⁵¹

Soud ve svém rozsudku ze dne 17. listopadu 2011 vyslovil, že Nařízení musí být vykládáno v tom smyslu, že se použije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo dne 11. ledna 2009 a později. Okamžik zahájení řízení nebo určení rozhodného práva nemají vymezení časové působnosti nařízení žádný vliv. Jediný okamžik, který je třeba zohlednit, je okamžik, kdy došlo k civilnímu deliktu. Jedině tento výklad je v souladu s cíli Nařízení posílit předvídatelnost soudních rozhodnutí a právní jistotu.⁵² Soud dále uvedl, že z přípravných dokumentů vedoucích k přijetí článků 31 a 32 jednoznačně vyplývá, že zákonodárce neměl v úmyslu stanovit „dvě data použitelnosti“. Soud odkázal na stanovisko generálního advokáta, který upozornil na negativní důsledky, které by nastaly v případě opačného výkladu ustanovení: „Použití Nařízení Řím II k datu 11. ledna 2009 na skutečnosti, jež vedly ke vzniku

⁴⁹ Stanovisko generálního advokáta Paola Mengozziho k rozhodnutí C-412/10 ze dne 17. listopadu 2011, [2011] ECR 00000. Dostupný také z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CC0412:CS:HTML> [cit. 2011-12-11].

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ibid.

⁵² *Deo Antoine Homawoo v. GMF Assurances SA*, op. cit.

škody, ke kterým došlo po 20. srpnu 2007, by znamenalo to, že po dobu takřka 17 měsíců by skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, podléhaly právnímu režimu zavedenému tímto Nařízením, aniž by se na ně toto Nařízení mohlo použít.⁵³ Zároveň by se „ve vztahu ke skutečnostem, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo mezi 20. srpnem 2007 a 10. lednem 2009, rozhodné právo lišilo podle toho, zda – v závislosti na zvoleném kritériu – k zahájení řízení, určení rozhodného práva či vydání konečného rozhodnutí došlo před či po 11. lednu 2009. Kolizní normy různých právních řádů by se tedy aplikovaly na skutečnosti, ke kterým došlo v tomtéž období. Taková situace by byla obzvláště problematická, pokud by více navrhovatelů utrpělo újmu ve stejné nehodě. Jejich případné nároky by se totiž mohly řídit různým právem v závislosti na tom, zda okamžik zahájení řízení, určení rozhodného práva či vydání konečného rozsudku nastal před či po 11. lednu 2009. Zahájení soudního řízení i stanovení data jednání mohou být předmětem faktické manipulace ze strany účastníků řízení.“⁵⁴ S rozhodnutím soudu se lze plně ztotožnit. Dle mého názoru se z okolností a z účelu Nařízení Řím II nedá vyvodit, že by se ustanovení Nařízení měla aplikovat již na skutečnosti, ke kterým došlo po 20. srpnu 2007, a to, že se jedná pouze o nedostatečné rozlišení pojmů platnosti a použitelnosti, bylo možné dovodit teleologickým výkladem.

3.2.2. Prostorově personální působnost

Nařízení Řím II je závazné pro 26 členských států, tedy pro všechny členské státy Evropské unie kromě Dánska (odrážka 40 Preambule). V Dánsku se Nařízení nepoužije, protože Dánsko není podle Protokolu o postavení Dánska vázáno Hlavou IV Smlouvy o ES, včetně ustanovení článku 65 Smlouvy o ES,⁵⁵ na základě kterého bylo Nařízení přijato. Podobně nejsou hlavou IV Smlouvy o ES vázány ani Spojené království a Irsko, ty však mají možnost přijmout a aplikovat jakékoli navrhované opatření v této oblasti a toto rozhodnutí učinily v případě Nařízení Řím II (odrážka 39 Preambule).⁵⁶

⁵³ Stanovisko generálního advokáta Paola Mengozziho, op. cit., odst. 23

⁵⁴ Stanovisko generálního advokáta Paola Mengozziho, op. cit., odst. 52.

⁵⁵ V současném znění SFEU se jedná o článek 81.

⁵⁶ BŘICHÁČEK, Tomáš. Evropská unie jako "prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti". Studentská právní poradna : Edice odborných textů [online]. 2009, [cit. 2011-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://poradna.society.cz/files/unie.pdf>>.

3.2.3. Věcná působnost

Věcná působnost je vymezena v člancích 1 a 2 Nařízení Řím II. Nařízení se vztahuje na mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů. Rozsah působnosti je tedy vymezen pozitivně jednak povahou právního vztahu, a za druhé kontextem, ve kterém tyto právní vztahy vznikají.

Pojem mimosmluvního závazkového vztahu je pro účely nařízení třeba vykládat jako samostatný právní pojem, nezávisle na obsahu tohoto pojmu v jednotlivých členských státech. K tomuto řešení bylo přistoupeno z důvodu, že obsah tohoto pojmu se v jednotlivých členských státech značně liší. Nařízení se vztahuje i na mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé ze vztahů objektivní odpovědnosti (odrážka 11 Preambule).

Rozsah věcné působnosti je dále vymezen negativně. Nařízení se nevztahuje zejména na věci daňové, celní a správní, ani na odpovědnost státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci. Z oblasti působnosti Nařízení Řím II mají být vyňaty mimosmluvní závazky vyplývající (i) z rodinných vztahů a vztahů s jim srovnatelnými účinky, včetně vyživovací povinnosti; (ii) z majetkových vztahů mezi manželi nebo ze vztahů se srovnatelným účinkem a ze závěti a dědění; (iii) ze smének, šeků a jiných převoditelných cenných papírů, v rozsahu, v jakém závazky vyplývají z jejich převoditelnosti; (iv) z práva obchodních společností a jiných právnických osob a týkají se např. vzniku, způsobilosti k právním úkonům, vnitřního uspořádání nebo rušení obchodních společností a jiných právnických osob, osobní odpovědnosti vedoucích osob a členů za závazky obchodní společnosti nebo právnické osoby a osobní odpovědnost auditorů vůči obchodní společnosti nebo jejím členům za zákonný audit účetních dokladů; (v) ze vztahů mezi zakladateli, správci a oprávněnými osobami dobrovolně vytvořeného trustu; (vi) mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají v souvislosti se škodou z jaderné události; (vii) mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomlavy.

Na oblasti, které jsou z působnosti Nařízení Řím II vyloučeny, se nadále použije české kolizní právo nebo ustanovení mezinárodních úmluv, pokud existují. Tak například na vztahy, které vznikají v souvislosti se škodou z jaderné události, se použije

Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody, která obsahuje hmotněprávní unifikaci.⁵⁷

Výčet vyloučených oblastí je výsledkem tvrdých kompromisních jednání.⁵⁸ Největší rozpory se týkaly úpravy vtažů vznikajících z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy.⁵⁹ Těmto vztahům se dále věnuji v kapitole 3.11 práce. Myšlenka unifikace kolizních norem pro tyto vztahy na úrovni EU je stále aktuální, a tak si dle mého názoru zaslouží tato oblast větší pozornost.

Věcná působnost a ustanovení Nařízení Řím II by měla být v souladu s Nařízením Brusel I a nástroji upravujícími právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy.

3.3. Univerzální použitelnost

Univerzální použitelnost je zakotvena v článku 3 Nařízení Řím II, který stanoví, že „právo určené na základě tohoto nařízení se použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států“. Jedinou podmínkou nutnou k tomu, aby bylo Nařízení aplikovatelné, je to, že soudní řízení probíhá u soudu některého členského státu. Může tedy nastat případ, kdy český soud bude aplikovat například ugandské právo, které určí jako použitelné pro danou situaci na základě kolizních norem obsažených v Nařízení Řím II.

Univerzální použitelnost Nařízení (tedy použitelnost *erga omnes*), byla předmětem diskuzí.⁶⁰ V úvahu dále přicházela použitelnost partikulární, neboli intrakomunitární (*inter partes*), platící pouze ve vztahu k členským státům EU. V evropském právu je možné setkat se s oběma přístupy. Univerzální použitelnost výslovně zakotvuje Nařízení Řím I.⁶¹ Naopak účinky pouze *inter partes* má Nařízení Brusel I, které ve svém čl. 32 „zavazuje členské státy EU pouze k uznání a výkonu

⁵⁷ Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody, 21. 5. 1963, publikovaná v ČR pod č. 133/1994 Sb.

⁵⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 285.

⁵⁹ Srov. WALLIS, Diana. Introduction: Rome II - A Parliamentary Tale. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 1, 3-5.

⁶⁰ MEEUSEN, Johan. Rome II: A True Piece of Community Law, op. cit., s. 9, 12.

⁶¹ Článek 2 Nařízení Řím I stanoví: „Právo určené na základě tohoto nařízení se použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států, či nikoliv.“

rozhodnutí soudů členských států“.⁶² Ztotožňuji se s názorem *Pauknerové*, že „jen stěží si lze představit, že by bylo vhodné na základě splnění minimálních požadavků – tak, jako je tomu v rámci současné úpravy platné v EU, uznávat a vykonávat rozsudky soudů kteréhokoli cizího státu“.⁶³ Partikulární použitelnost se tak jeví jako vhodná v případě úpravy citlivých procesních otázek. Univerzální použitelnost se naopak uplatní spíše pro kolizní úpravy, tedy pro Nařízení Řím I a Nařízení Řím II.

Kritici univerzální použitelnosti namítali, že takto široce vymezená působnost je v rozporu s článkem 65 Smlouvy o ES. Podle tohoto ustanovení každé přijaté opatření týkající se oblasti svobody, bezpečnosti a soudnictví musí být „nutné k řádnému fungování vnitřního trhu“.⁶⁴ Zpochybňováno bylo, zda je k řádnému fungování vnitřního trhu důležité mít unifikované kolizní normy použitelné i na situace, které nemají žádnou vazbu na území EU, kromě toho, že soudní řízení probíhá u soudu některého členského státu. Britský Výbor Sněmovny lordů pro Evropskou unii (European Union Committee of the House of Lords) navrhol upravit působnost Nařízení tak, aby jeho použití bylo vyloučeno v případech, kde se většina významných prvků nachází mimo území EU.⁶⁵ Tento návrh byl však zamítnut a byla přijata koncepce univerzální použitelnosti.

V případě, že by Nařízení Řím II nebylo použitelné univerzálně, došlo by k rozlišování mezinárodního práva soukromého na dva celky, jeden intrakomunitární a druhý pro vztahy s třetími státy. Toto by podle Hamburské skupiny pro mezinárodní právo soukromé mohlo být zdrojem problémů, a to z ryze praktického hlediska.⁶⁶ „Podle dlouhodobých zkušeností se největším počtem případů s mezinárodním prvkem zabývají soudy první instance, které paradoxně mají s mezinárodním právem soukromým nejmenší zkušenosti. Komplikovanost a ve srovnání s čistě vnitrostátními

⁶² PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé a procesní : Aktuální otázky. *Evropské právo*. 2003, 8, s. 1.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ SFEU zmírňuje, ale neopouští úplně, omezení týkající se vnitřního trhu. Článek 81 odst. 2 SFEU stanoví, že Evropský parlament a Rada přijímají opatření „zejména pokud je to nezbytné k řádnému fungování vnitřního trhu“, tedy zejména za tímto účelem, nikoli už výlučně pouze za tímto účelem.

⁶⁵ House of Lords, European Union Committee. *The Rome II Regulation : Report with Evidence*. London, United Kingdom. 8th Report of Session 2003-04. HL Paper 66, s. 29, 48, 55.

⁶⁶ Hamburg group for private international law. Comments on the European Commission's Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations. *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 2003, č. 67, str. 4. In VALDHANS, Jiří. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část XIII. Návrh nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazky. *Právní fórum*, 2006, č. 2, s. 33.

případy malá četnost přeshraničních soudních sporů vyžaduje spíše specializaci právníků a soudců. Té však, jak si autoři zprávy uvědomují, může být stěžejí dosaženo pro oblast celého Společenství. Zejména z tohoto důvodu je nutné se vyhnout případným budoucím komplikacím. Zdvojnásobení pramenů mezinárodního práva soukromého by proto bylo kontraproduktivní a spíše by poškodilo harmonii rozhodování. Tento fakt by nebyl vyvážen ani zachováním národních kompetencí pro vypořádání se s právními vztahy souvisejícími s právními řády nečlenských států EU.⁶⁷ Souhlasím s *Pauknerovou*, že univerzální použitelnost je vhodným prostředkem k dosažení jednotného rozhodování a právní jistoty.⁶⁸ V případě, že by orgány EU nemohly přijímat opatření s univerzálním dopadem, byl by popřen smysl unifikace kolizních norem.

3.4. Volba práva stranami

Primárním pravidlem pro určení rozhodného práva v Nařízení Řím II je volba práva stranami. Při určování rozhodného práva je nutné nejprve zkoumat existenci dohody o volbě práva, k určování podle ostatních ustanovení se přistoupí teprve pokud si strany právo nezvolily. Jako nelogické se tak jeví zařazení ustanovení o volbě práva do článku 14 Nařízení Řím II, který následuje až za úpravou pravidel použitelných v případě neexistence volby práva.⁶⁹ V následující části textu jsem proto zvolila uspořádání, které mi připadá vhodnější, a pojednání o jednotlivých ustanoveních Nařízení Řím II začínám rozborem článku 14.

Nařízení Řím II umožňuje, aby si strany zvolily právo, kterým se bude řídit jejich mimosmluvní závazkový vztah. Princip volby práva stranami je upraven pro většinu mimosmluvních závazkových vztahů. Základním předpokladem je, že volba práva, na které se strany dohodnou, je platná a bude respektována.

Volba práva dohodou uzavřenou poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody (tzv. volba práva *ex post*), je možná mezi všemi stranami. Dohoda uzavřená před takovou skutečností (*ex ante*) je možná jen pokud všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti. Volba práva musí být výslovně vyjádřena nebo musí

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 286.

⁶⁹ Srov. Nařízení Řím I, kde je volba práva upravena v článku 3, na který logicky navazuje článek 4 určující rozhodné právo v případě neexistence volby práva.

vyplývat z okolností případu s dostatečnou určitostí a nesmí jí být dotčena práva třetích osob.

Volbu práva podle Nařízení Řím II můžeme charakterizovat jako neomezenou v tom smyslu, že strany si mohou zvolit právní řád libovolné země bez ohledu na faktické spojení mezi ním a mimosmluvním závazkovým vztahem. Pokud si však strany zvolí právní řád jedné země, zatímco všechny významné prvky pro danou situaci se nacházejí v zemi druhé, nebude volbou práva dotčeno použití vnitrostátních kogentních ustanovení této druhé země. Toto ustanovení se snaží zabránit obcházení kogentních norem práva státu, kterých by se použilo v případě neexistence volby práva. Pokud se všechny významné prvky nacházejí v jednom nebo více členských státech EU a strany si zvolí právo nečlenského státu, nebude dohodou dotčeno použití kogentních ustanovení práva EU.

Neomezenost volby však nelze chápat jako absolutní. Volba práva podléhá určitým omezením a v některých taxativně vyjmenovaných případech je úplně vyloučena. Kromě výše zmíněné nemožnosti vyloučení kogentních norem práva státu, ve kterém se nacházejí všechny prvky významné pro daný případ, a nemožnosti vyloučení kogentních norem práva EU, pokud si strany zvolí právo nečlenského státu, je dále volba práva omezena imperativními ustanoveními místa soudu a veřejným pořádkem místa soudu, o kterých bude blíže pojednáno v kapitolách 3.10.1 a 3.10.3.

Volba práva je úplně vyloučena pro oblast nekalé soutěže a jednání omezujícího volnou hospodářskou soutěž podle článku 6 a porušení práv duševního vlastnictví podle článku 8 Nařízení Řím II. V těchto případech se strany nemohou odchýlit od rozhodného práva určeného podle příslušných ustanovení Nařízením.

Volba práva v Nařízení Řím II je materiální, to znamená, že se vztahuje pouze na hmotněprávní normy zvolené země.

Umožnění volby práva pro mimosmluvní závazkové vztahy je převratným řešením, protože se jedná o institut vlastní spíše smluvnímu právu.⁷⁰ Ve světové doktríně neexistuje jednotný názor na to, zda by volba práva měla být umožněna i pro mimosmluvní závazky. Dohody uzavřené ex post jsou obecně více přijímány. Jako problematické se jeví dohody sjednané ex ante. Při uzavření takových dohod hrozí

⁷⁰ ZMPS umožňuje volbu práva jen v případě smluvních závazků (§ 9) a neobsahuje žádná ustanovení k ochraně slabších stran.

nebezpečí zneužití volby práva, zvláště v případech, kde strany nemají rovnou vyjednávací sílu, či jedna ze stran nemá vůbec příležitost vyjednávat. Slabá a nezkušená strana, například spotřebitel či zaměstnanec, by mohla podepsat pro sebe nevýhodnou dohodu, protože by si neuvědomila následky uzavření takové dohody. Z důvodu ochrany slabších stran proto většina právních systémů dohody uzavřené před skutečností, jež vedla ke vzniku škody, nepovoluje.⁷¹ Nařízení Řím II uzavření dohod ex ante připouští jen v případě, že všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti. *Symeonides* však poukazuje na to, že existují vztahy, kde obě strany jednají v rámci své podnikatelské činnosti, a přesto jedna z nich může být ve výrazně slabším postavení. Jedná se například o vztahy vzniklé ze smlouvy franšízové, licenční či pojišťovací.⁷² V případě franšízové smlouvy obě strany jednají v rámci své podnikatelské činnosti, ale franšízový držitel licence má většinou velmi slabou vyjednávací pozici. Článek 14 se tak může stát nástrojem pro zneužívání slabších stran účastnících se podnikatelské činnosti.

Preambule v odrážce 31 stanoví, že by slabší strany měly být chráněny tím, že možnost volby práva bude podléhat určitým podmínkám. Samotný článek 14 ale klade na náležitosti dohody o volbě práva jen minimální požadavky. Není vyžadována písemná forma dohody, pravděpodobně tedy postačí i forma ústní. Umožněna je jak volba výslovná, tak volba konkludentní – za předpokladu, že s dostatečnou určitostí vyplývá z okolností případu.

Volbou práva nejsou dotčena práva třetích stran. Toto ustanovení chrání především pojišťovny pro případ, že by si poškozený a škůdce sjednali použití práva, které by bylo pro pojišťovny nevýhodné.⁷³

3.5. Obecné pravidlo

Obecné pravidlo obsažené v článku 4 odst. 1 Nařízení Řím II se použije k určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé z civilních deliktů, pokud nedojde k volbě práva stranami a pokud na daný vztah nedopadají zvláštní hraniční určovatelé. Obecné pravidlo určuje jako rozhodné právo právní řád země,

⁷¹ Srov. SYMEONIDES, Symeon C. The American Revolution and the European Evolution in Choice of Law: Reciprocal Lessons, op. cit., s. 1769-1770.

⁷² Ibid., s. 1772.

⁷³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 296.

ve které vznikla škoda (tzv. *lex loci damni infecti*), bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, kde se projeví nepřímé následky této skutečnosti.

Podle judikatury SDEU tak nelze pod pojem místa škodné události zahrnout např. místo, kde poškozený utrpěl finanční ztrátu, která mu vznikla v důsledku škody na území jiného státu. Tato finanční ztráta je pouze nepřímým následkem.⁷⁴

Hraniční určovatel *lex loci damni infecti* byl zvolen i přes to, že základním přístupem ve většině členských států EU je *lex loci delicti commissi*, tedy právo země, kde došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody. Tato volba je vysvětlena v Preambuli (odrážky 15 a 16) tak, že státy zásadu *lex loci delicti commissi* nevykládají jednotně. Její konkrétní uplatnění se liší zejména v případech, kde jsou relevantní prvky dané situace rozptýleny do více států.

Mnozí autoři poukazují na nedostatky určení rozhodného práva bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody. Ve většině případů bude místo, kde došlo k této skutečnosti, ve stejném státě jako místo, kde škoda vznikla. V úvahu však přicházejí distanční delikty, tedy situace, kde k těmto dvěma skutečnostem dojde v různých státech. Odpůrci *lex loci damni infecti* kritizují nemožnost poškozeného dovolat se použití *lex loci delicti commissi*, neboť právo místa, v němž osoba jedná, rozhoduje o shodě jejího chování s právem nebo o jeho protiprávnosti.⁷⁵ Dle jejich názoru by se činnost a její následky měly řídit jediným právem.

Podle Komise však zásada *lex loci damni infecti* lépe odráží zdůraznění kompenzační funkce deliktního práva oproti funkci represivní. Tento přístup zohledňuje moderní trendy v občanskoprávní odpovědnosti a vývoj systému objektivní odpovědnosti.⁷⁶

Komise zvažovala i určení rozhodného práva jako práva státu místa, kde došlo ke škodné události. Takové ustanovení by odráželo znění článku 5 odst. 3 Nařízení Brusel I. Ve vztahu k Nařízení Brusel I SDEU dovodil, že místo, kde došlo ke škodné

⁷⁴ *Antonio Marinari v Lloyds Bank plc and Zubaidi Trading Company*. Rozhodnutí ve věci (C-364/93) ze dne 19. září 1995, [1995] ECR I-02719.

⁷⁵ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání, op. cit., s. 324.

⁷⁶ Commission of the European Communities Proposal for a Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, COM(2003) 427 final 2003/0168(COD). Explanatory Memorandum, s. 10.

události, odkazuje jak na místo, kde došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, tak na místo, kde škoda vznikla.⁷⁷ Poškozenému náleží právo vybrat si mezi soudy těchto dvou míst. Podle Komise je toto řešení přijatelné pro případy výběru jurisdikce, ale nikoli pro určení rozhodného práva, protože neumožňuje stranám s určitostí předvídat použitelné právo. Komise zavrhlá i ustanovení, které by výslovně přenechávalo výběr rozhodného práva poškozenému. Takové řešení by přesahovalo oprávněná očekávání poškozeného a rovněž by vytvářelo právní nejistotu ohledně použitelného práva. Uplatnění zásady *lex loci damni infecti* tak podle Komise vytváří spravedlivou rovnováhu mezi zájmy osoby, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a zájmy poškozeného, a zároveň vede k předvídatelným výsledkům.⁷⁸

Fentiman připomíná, že článek 4 odst. 1 je ustanovením, které provádí výběr mezi právními řády bez přihlídnutí k jejich obsahu. Toto je vyváжено tím, že jistou možnost zohlednit obsah dotčených právních řádů poskytuje článek 4 odst. 3, úniková doložka zjevně užšího spojení.⁷⁹

Meeusen poukazuje na to, že přístup *lex loci damni infecti* se značně liší od principu země původu.⁸⁰ *Wallis* opuštění principu země původu zdůvodňuje tím, že tento princip není pro oblast mezinárodního práva soukromého vhodný, protože tak, jak je vnímán evropským právem, není klasickou kolizní normou.⁸¹ K principu země původu se však lze dostat zprostředkovaně před odrážku 35 Preambule,⁸² která uvádí, že Nařízení Řím II nevyklučuje možnost začlenit kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy do právních předpisů EU týkajících se konkrétních otázek. Nařízením Řím II by nemělo být dotčeno používání jiných nástrojů obsahujících ustanovení, jejichž účelem je přispět k řádnému fungování vnitřního trhu, pokud nemohou být použity ve spojení s právem určeným podle pravidel Nařízení Řím II. Uplatňování ustanovení rozhodného práva určeného podle kolizních norem tohoto nařízení by nemělo omezovat volný pohyb

⁷⁷ *Handelskwekerij G. J. Bier BV v. Mines de Potasse d'Alsace SA* [1976] ECR 1736.

⁷⁸ Commission of the European Communities Proposal for a Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, op. cit., s. 10-11. Srov. odrážku 16 Preambule Nařízení Řím II.

⁷⁹ FENTIMAN, Richard. The Significance of Close Connection. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 85, 87.

⁸⁰ MEEUSEN, Johan. Rome II: A True Piece of Community Law, op. cit., s. 9, 18.

⁸¹ WALLIS, Diana. Introduction: Rome II - A Parliamentary Tale, op. cit., s. 1, 5.

⁸² PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 283.

zboží a služeb, jak je upraven akty EU, například směrnicí č. 2000/31/ES, o elektronickém obchodu.

3.6. Společné obvyklé bydliště stran

Článek 4 odst. 2 Nařízení Řím II stanoví, že v případech, kdy osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a poškozený mají v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země (*domicilium commune partium*). Pro účely Nařízení Řím II se za obvyklé bydliště v případě společností a jiných právnických osob považuje místo jejich ústřední správy (článek 23).

Cílem tohoto ustanovení je zabránit tomu, aby se např. dva Češi spolu soudili podle cizího práva. Pokud neopatrný český lyžař zraní jiného Čecha na sjezdovce v Itálii, bude právem rozhodným právo české, nikoli italské.

Hraniční určovatel *domicilium commune partium* má své opodstatnění od případu *Babcock v Jackson*,⁸³ kde se soud odchýlil od použití práva místa, kde došlo k deliktu, ve prospěch práva státu společného domicilu stran. Pravidla umožňující určení rozhodného práva podle společného bydliště stran byla poté přejata do mnoha amerických i evropských právních řádů. ZMPS obdobné ustanovení neobsahuje, avšak použití českého práva na vztah dvou českých občanů s bydlištěm v České republice by pravděpodobně bylo také dovozeno, a to z důvodu absence relevantního mezinárodního prvku.

Kritériem pro uplatnění výjimky v Nařízení Řím II je společné obvyklé bydliště stran, nikoli národnost. Použití národnosti jako hraničního určovatele by nemuselo být slučitelné s principy nediskriminace a rovného zacházení, které jsou garantované evropským právem. SDEU v případech týkajících se nediskriminačního přístupu však ještě nešel tak daleko, aby národnost jako hraničního určovatele pro výběr rozhodného práva výslovně zakázal.⁸⁴

Symeonides upozorňuje na to, že by bylo vhodné rozšířit výjimku i na případy, kde mají poškozený a odpovědná osoba obvyklé bydliště v různých jiných zemích, avšak tyto mají shodné hmotné právo. Jedná se o případy, kdy místo vzniku škody například stanovuje nižší limity náhrady škody, zatímco státy, ve kterých mají obvyklé

⁸³ 12 NY 2d 473 (1963).

⁸⁴ MICHAELS, Ralf. The New European Choice-of-Law Revolution. 82 *Tul. L. Rev.* 1607 (2008), s. 1634.

bydliště poškozený a škůdce náhradu škody nelimitují, případně dokonce shodným způsobem provádějí výpočet výše náhrady škody.⁸⁵ *Stone* ovšem zastává názor, že v takových případech je možné využít výjimku „zjevně užšího vztahu k jiné zemi.“⁸⁶ Pokud však jde o případ, kde se všechny významné prvky pro danou situaci nacházejí v zemi, ve které nemá bydliště ani jedna ze stran, nalezení zjevně užšího spojení se zemí, ve které má bydliště pouze jedna strana, může být těžko odůvodnitelné. Ztotožňuji se proto s názorem *Symeonida* a myslím, že širší výjimka zahrnující bydliště stran v zemích se shodným hmotným právem by byla užitečným řešením.

Výjimka vychází z předpokladu, že znalost domácí právní úpravy a nižší náklady spojené s případným prosazením práv poškozeného u soudu ve státě jeho bydliště znamená, že použití „domácího“ práva bude pro poškozeného výhodnější.⁸⁷ Použití hraničního určovatele společného obvyklého bydliště však může být za určitých okolností nespravedlivé. Použití výjimky společného obvyklého bydliště stran je vhodné v případě, že civilní delikt je neúmyslný, poškozený a škůdce jsou jedinými stranami vztahu, a použití práva státu, kde došlo ke vzniku škody, by vyloučilo nebo omezilo náhradu škody dostupnou ve státě společného obvyklého bydliště stran. *Weintraub* však poukazuje na nepříznivé následky použití této výjimky v případě, kde škůdce způsobil civilní delikt úmyslně, a kde právo státu společného bydliště bude klást na škůdce méně přísné požadavky ohledně jeho odpovědnosti nebo stanoví nižší limity pro náhradu škody.⁸⁸ Tato výjimka může vést k nespravedlivým následkům také pokud jsou dotčena práva třetích stran. Článek 4 odst. 2 by mohl lépe předcházet nepříznivým následkům, pokud by bral ohled na to, k jakému výsledku použití práva státu společného obvyklého bydliště stran povede.

⁸⁵ SYMEONIDES, Symeon C. The American Revolution and the European Evolution in Choice of Law: Reciprocal Lessons, op. cit., s. 1762.

⁸⁶ STONE, Peter. Product Liability under the Rome II Regulation. In: AHERN, John; BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 177.

⁸⁷ DOBIÁŠ, Petr. Současný stav kolizní úpravy práva rozhodného pro dopravní nehody. *Právní fórum*. 2010, 10, s. 511.

⁸⁸ WEINTRAUB, Russell J. Rome II: Will It Prevent Forum Shopping and Take Account of the Consequences of Choice of Law? Op. cit., s. 47, 54.

3.7. Zjevně užší vztah k jiné zemi spojení

Článek 4 odstavec 3 Nařízení Řím II stanoví, že pokud ze všech okolností případu vyplývá, že civilní delikt je zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země určená na základě obecného pravidla či společného obvyklého bydliště stran, použije se právo této jiné země. Zjevně užší vztah může vyplývat například z již existujícího vztahu mezi stranami, tedy např. ze smlouvy, která souvisí s daným civilním deliktem. Tím nelze rozumět smlouvu, vznikla-li škoda porušením povinnosti z ní; zde by šlo o následek porušení smlouvy a použilo by se Nařízení Řím I (čl. 12 odst. 1).⁸⁹

Výjimku zjevně užšího vztahu lze využít v případě nehody, na které je zúčastněno více stran než dvě a použití obecného pravidla by vedlo k nepřijatelné diskriminaci některé ze stran. Například v případě, kde by obecné pravidlo umožňovalo nárok poškozeného, který má bydliště ve stejné zemi jako odpovědná osoba, v souladu s výjimkou společného obvyklého bydliště, ale zamítalo nárok jiného poškozeného, který má obvyklé bydliště ve státě, kde došlo k jednání a vzniku škody, přestože oba poškození byli zúčastněni na stejné nehodě stejným způsobem a utrpěli podobná zranění.⁹⁰ Tato výjimka se podle některých autorů⁹¹ dá využít také v případech, kde ke škodě došlo v jedné zemi, avšak poškozený a odpovědná osoba mají obvyklé bydliště v různých jiných zemích, které mají shodné hmotné právo. V tomto případě nelze uplatnit pravidlo společného obvyklého bydliště, ovšem dala by se připustit možnost použití zjevně užšího spojení k jiné zemi.

Článek 4 odst. 3 je koncipován jako úniková doložka. Měl by se použít výjimečně a nikoli sloužit jako nástroj k obcházení obecného pravidla. Podobná ustanovení zakládající možnost soudce do jisté míry upravit či úplně vyloučit použití normy, která by určovala právo mající vzhledem ke všem okolnostem s daným případem pramálo společného, a umožňovala v takových případech vhodně použít právo jiné, obsahuje většina moderních evropských i amerických kodifikací. Obdobné ustanovení obsahuje i Nařízení Řím I ve vztahu ke smluvním závazkům (článek 4 odst. 3 Nařízení Řím I). ZMPS obsahuje jistou obdobu únikové doložky nejužšího spojení, a sice odkaz na právní řád, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání

⁸⁹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání, op. cit., s. 324.

⁹⁰ STONE, Peter. *Product Liability under the Rome II Regulation*, op. cit., s. 177.

⁹¹ Ibid.

daného smluvního vztahu v § 10. Toto ustanovení se však vztahuje pouze na závazky ze smluv.

Weintraub upozorňuje na to, že formulace „zjevně úžeji spojen“ je nejasná a jednotlivé soudy ji budou vykládat různě.⁹² Nařízení Řím II nestanoví žádné vodítko, jak určit, která země je s deliktem nejúžeji spojena, kromě zmíněného demonstrativního příkladu smlouvy související s deliktem. Nařízení nepředepisuje, jaké faktory je třeba zohlednit při zjišťování spojení s danou zemí, či jakou povahu má spojení mít. Není zřejmé, zda má soud zohledňovat pouze spojení teritoriální a počítat, ve které zemi se nachází více významných prvků, či zda má provést hlubší analýzu a hodnotit jednotlivé prvky z hlediska jejich významu, brát v úvahu očekávání stran a zájmy jednotlivých států na aplikaci jejich práva. Z textu ustanovení nevyplývá, zda je nejúžeji spojen s deliktem ten stát, ve kterém se nachází aritmetická převaha prvků, či zda může soud přiznat jednotlivým prvkům různou váhu. Test zohledňující pouze zjevné geografické prvky zajistí větší jistotu a předvídatelnost určení rozhodného práva, zatímco možnost hodnocení prvků podle významu může spíše zajistit zohlednění individuálních aspektů konkrétního případu.⁹³ Rozhodující význam bude mít interpretace SDEU.

Symeonides kritizuje, že úniková doložka nepřipouští štěpení statutu pro jednotlivé dílčí otázky (tzv. *dépeçage*) a místo toho vyžaduje, aby zjevně úžeji spojen s jiným státem byl celý delikt včetně všech aspektů.⁹⁴ Článek 4 odst. 3 totiž používá pojem „civilní delikt“, oproti spojení „deliktní závazek“, které je použito v jiných částech Nařízení, včetně článku 4 odst. 1.⁹⁵ *Symeonides* demonstruje problémy spojené s takovým přístupem na příkladu, kdy švýcarská těžební společnost v důsledku své činnosti provozované ve švýcarských Alpách způsobí lavinu ve francouzské části Alp, která ve Francii způsobí škodu a zabije anglického turistu. Použitelným právem podle článku 4 odst. 1 bude francouzské právo. V tomto případě nelze použít únikovou doložku ve prospěch švýcarského práva, protože zjevně užší spojení se Švýcarskem by bylo jen těžce obhajitelné. Otázkou zůstává, kdo je oprávněný uplatňovat nároky na náhradu škody a nároky na přiměřené zadostiučinění ze smrti anglického turistu.

⁹² WEINTRAUB, Russell J. Rome II: Will It Prevent Forum Shopping and Take Account of the Consequences of Choice of Law? op. cit., s. 47, 52.

⁹³ Srov. FENTIMAN Richard. The Significance of Close Connection, op. cit., s. 91-92.

⁹⁴ SYMEONIDES, Symeon C. The American Revolution and the European Evolution in Choice of Law: Reciprocal Lessons, op. cit., s. 1778-1780.

⁹⁵ Ibid.

Předpokládejme, že francouzské právo stanoví, že oprávněný je pouze pozůstalý manžel, nikoli potomci, zatímco anglické právo stanoví, že oprávněný je pozůstalý manžel i potomci. V této konkrétní otázce je zemí s nejužším spojením Anglie. Otázka náhrady škody v případě úmrtí je citlivé téma a její řešení odráží hodnoty konkrétní společnosti v určitém státě. Tato otázka by tak měla být posuzována podle pravidel státu, ve kterém oběť žila, nikoli podle pravidel státu, ve kterém náhodně zemřela. Otázka náhrady škody z úmrtí jedné osoby je však pouze jedním z aspektů celého deliktu, a nelze argumentovat tím, že by celý delikt byl nejúžeji spojen s Anglií. Na celý delikt včetně otázky náhrady škody v případě úmrtí anglického turisty se tak použije francouzské právo.⁹⁶ Vyloučení dépeçage tak vede k tomu, že úniková doložka je nedostatečně flexibilní a může mít nepříznivý dopad na práva třetích stran.⁹⁷

3.8. Zvláštní hraniční určovatelé

Nařízení Řím II obsahuje zvláštní hraniční určovatele pro taxativně vyjmenované civilní delikty. Tyto se použijí přednostně před obecným pravidlem, pokud si strany nezvolí právo jiné; možnost volby práva je však u některých z nich vyloučena.

3.8.1. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku

Speciální úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je obsažena v článku 5 Nařízení Řím II, který má poměrně složitou strukturu.

Podle tohoto článku je rozhodným právem postupně (a) právo země, v níž má v okamžiku vzniku škody poškozený obvyklé bydliště, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh; (b) není-li podmínka sub a) splněna, právo země, ve které byl výrobek pořízen, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh; (c) není-li splněna žádná z podmínek sub a) a b), právo země, ve které vznikla škoda, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh. Tento článek zavádí tzv. kaskádní systém, ve kterém je rozhodné právo určeno primárně podle domicilu poškozeného a další hraniční určovatelé se použijí v případě, že právo nelze určit podle hraničního určovatele předchozího.

Tento kaskádní systém doplňuje doložka o předvídatelnosti. Pokud odpovědná osoba nemohla rozumně předvídat uvedení daného výrobku nebo stejného typu výrobku na trh v zemi, jejíž rozhodného práva by se použilo na základě písmen (a), (b) či (c), je

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

rozhodným právem právo země, ve které má obvyklé bydliště tato odpovědná osoba.

Článek 5 připouští výjimku společného obvyklého bydliště stran, s výslovným odkazem na článek 4 odst. 2, a výjimku v případě zjevně užšího spojení s jinou zemí, formulovanou obdobně jako v článku 4 odst. 3 Nařízení Řím II.

Zvolené řešení má podle Preambule (odrážka 20) zajistit „spravedlivé rozdělení rizik spojených s moderní společností špičkových technologií, ochranu zdraví spotřebitelů, podněcování inovace, nerušenou hospodářskou soutěž a usnadnění obchodu“. Použití obecného pravidla nebylo shledáno jako vyhovující, protože místo, kde vadný výrobek způsobí škodu, může být, vzhledem k vysoké mobilitě spotřebního zboží, zcela nahodilé. Pokud bychom aplikovali obecné pravidlo např. na situaci, ve které si francouzský turista ve Švýcarsku koupí fén na vlasy a odcestuje s ním do Maroka, kde výrobek způsobí škodu, byl by rozhodným právem marocký právní řád. „Aplikace obecného pravidla by vytvořila situaci stěží předvídatelnou pro výrobce a nechránila by přiměřeným způsobem poškozeného.“⁹⁸ Podle zvláštního pravidla bude ve výše uvedeném případě použitelné právo francouzské, pokud byl ve Francii výrobek uveden na trh. Pokud by tomu tak nebylo, použilo by se právo švýcarské, a až poté případně právo marocké, pokud by výrobek nebyl uveden na trh ani ve Švýcarsku, avšak v Maroku ano. V případě, že by fén vyrobil francouzský výrobce, použilo by se francouzské právo bez ohledu na to, zda byl fén ve Francii uveden na trh či nikoli, podle výjimky společného obvyklého bydliště stran.

Symeonides tvrdí, že takováto konstrukce zavádí úpravu poměrně příznivou pro výrobce a nedostatečně chrání poškozeného, a to ze dvou důvodů.⁹⁹ Za prvé, břemeno prokázání skutečnosti, že výrobek byl v dané zemi uveden na trh, leží na poškozeném. Za druhé, i pokud poškozený prokáže uvedení výrobku na trh v dané zemi, může se výrobce bránit tím, že toto uvedení výrobku na trh nemohl rozumně předvídat. Pokud by tedy fén z hypotetického příkladu výše byl vyroben čínským výrobcem, který bude úspěšně namítat nepředvídatelnost uvedení fénu na trh ve Francii, Švýcarsku či Maroku, použije se na situaci právo Číny. K tomu ovšem dojde pouze za předpokladu, že právo Číny bude pro poškozeného méně výhodné než jiné právní řády přicházející v úvahu, protože kdyby tomu bylo naopak, výrobce by

⁹⁸ VALDHANS, Jiří. Evropský justiční prostor ve věcech civilních, op. cit., s. 33.

⁹⁹ SYMEONIDES, Symeon, C. *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*, op. cit., s. 208.

nepředvídatelnost uvedení výrobku na trh ani nenamítal. Vzhledem ke globalizaci trhu spotřebního zboží by však ve většině případů prokázání uvedení výrobku na trh nemělo činit potíže.

Dále *Symenoides* upozorňuje na to, že není bráno v úvahu, zda použití práva země, ve které má poškozený obvyklé bydliště, je pro poškozeného příznivé či nikoli.¹⁰⁰ Navíc určení rozhodného práva podle domicilu poškozeného se sice prima facie jeví jako neutrální, avšak ve svém důsledku může zvýhodňovat obyvatele vyspělých zemí a diskriminovat obyvatele zemí rozvojových. Dva téměř shodné nároky na náhradu škody způsobené stejným výrobkem na stejném místě mohou být posuzovány různě v závislosti na domicilu poškozeného. V případě, že si Francouzka a Indka koupí v Německu stejný fén od německého výrobce, který oběma způsobí škodu, bude se nárok na náhradu škody Francouzky řídit francouzským právem, zatímco nárok Indky právem indickým. Indické právo bude pravděpodobně méně příznivé pro poškozené a výhodnější pro výrobce. V takovém případě by bylo vhodné, kdyby soud využil výjimky zjevně užšího spojení a indické právo neaplikoval. Nepoužití indického práva v této situaci je nejen v zájmu poškozené Indky, ale i EU. Posuzování odpovědnosti výrobců podle pravděpodobně přísnějších pravidel členských států se jeví jako účinný prostředek k předcházení výrobě nebezpečných výrobků a jejich šíření.¹⁰¹

Stone a někteří další autoři zpochybňují nezbytnost takto složitého ustanovení pro odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku a tvrdí, že by cílů článku 5 bylo možné dosáhnout i jednodušeji.¹⁰² Navrhují podřazení těchto situací pod obecné pravidlo, případně v kombinaci s jedním jednoduchým ustanovením specifickým pro škody způsobené vadami výrobku. Vypuštění tohoto zvláštního pravidla ostatně prosazoval i Evropský parlament během procesu přijímání úpravy.¹⁰³ Podle mého názoru je však problematika odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku natolik složitá, že si заслужuje zvláštní úpravu.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Srov. STONE, Peter. Product Liability under the Rome II Regulation, op. cit., s. 197.

¹⁰³ Srov. European Parliament Committee on Legal Affairs, Report on the Proposal for the regulation on the law applicable to non-contractual obligations („Rome II“) (COM(2003)0427-C5 0338/2003-2003/0168(COD)), A6-0211/2005 s. 20.

3.8.2. Nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž

Speciální úprava pro právo rozhodné pro nároky ze škody vzniklé porušením pravidel hospodářské soutěže je obsažena v článku 6 Nařízení Řím II. Zahrnuje oblast nekalé soutěže a oblasti jednání omezujícího hospodářskou soutěž.

Podle tohoto článku je rozhodným právem pro mimosmluvní závazky, které vznikají z jednání z nekalé soutěže, právní řád země, ve které dochází nebo pravděpodobně dojde k narušení soutěžních vztahů nebo společných zájmů spotřebitelů. Pokud postihuje jednání z nekalé soutěže výlučně zájmy jednoho soutěžitele, odkazuje nařízení na obecné pravidlo a obě výjimky z něj obsažené v článku 4. Tato zvláštní kolizní norma by podle Preambule (odrážka 21) měla zajistit ochranu soutěžitele, spotřebitele a trhu.

Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z omezení hospodářské soutěže, je právo země, jejíž trh je nebo může být narušen. Toto zahrnuje jak porušení vnitrostátního soutěžního práva, tak porušení soutěžního práva EU. Jestliže je nebo může být narušen trh ve více zemích, měla by mít osoba usilující o náhradu škody v určitých případech možnost rozhodnout se žalovat podle práva soudu, u něhož je žaloba podávána.

Pro oblast nekalé soutěže a jednání omezujícího volnou hospodářskou soutěž je vyloučená volba rozhodného práva stranami.

Evropský parlament kritizoval zvláštní úpravu v případě nekalé hospodářské soutěže z důvodů, že vede ke stejnému výsledku jako aplikace obecného pravidla. I *Valdhans* se domnívá, že „obecné pravidlo je dostatečně flexibilní, aby se přizpůsobilo případům zahrnujícím nekalosoutěžní jednání, a že existence speciálního pravidla je proto nadbytečná.“¹⁰⁴ S tímto názorem se ztotožňuji. Komise si však zvláštní úpravu uhájila s argumentací, že cílem článku 6 není upravit pravidlo odlišné od obecného pravidla, ale spíše přesněji určit místo, kde dochází ke škodě.¹⁰⁵

Na problematiku spojenou s aplikací článku 6 v České republice upozorňuje *Bělohávek*.¹⁰⁶ V České republice „jednání omezující hospodářskou soutěž nejsou,

¹⁰⁴ VALDHANS, Jiří. Evropský justiční prostor ve věcech civilních, op. cit., s. 33.

¹⁰⁵ Srov. Amended Proposal for a European Parliament and Council Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, COM 2006 83 final.

¹⁰⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. Nařízení „Řím II“ vstoupilo v platnost. *Právní zpravodaj*, 2007, č. 10, s. 6.

(narozdíl od celé řady jiných zemí) a s výjimkou nekalosoutěžních jednání považována za tzv. civilní nebo obdobný delikt¹⁰⁷ a jejich postih spadá do sféry veřejnoprávní. Po nabytí účinnosti Nařízení Řím II se zvýšil tlak na kodifikaci norem umožňujících vymáhání soukromoprávních nároků. Pokud by k takovému kroku mělo dojít, bude nutné upravit procesní otázky a způsob vyčíslování škody a vyřešit vztahy mezi Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, který v současné době postihuje jednání omezující hospodářskou soutěž, a soudy, které budou rozhodovat o nárocích soukromoprávních.¹⁰⁸

3.8.3. Škoda na životním prostředí

Článek 7 Nařízení Řím II stanoví, že právem rozhodným pro mimosmluvní závazky vznikající ze škody na životním prostředí nebo škody na zdraví nebo na majetku v důsledku takové škody, je právo určené podle obecného pravidla, pokud si poškozený nezvolí za rozhodné právo země, kde došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody. Možnost volby je ze své podstaty relevantní pouze u distančních deliktů.

Tento článek je příkladem ustanovení, které zvýhodňuje poškozeného (tzv. *lex favor laesi*). Poškozenému je dána možnost vybrat si pro sebe výhodnější právo. Záměrem tohoto ustanovení však není jen hájit zájmy jednotlivých poškozených, ale prosazovat zájmy dotčených států a EU jako celku. EU má zájem na vysoké úrovni ochrany životního prostředí, které má být dosaženo prostřednictvím politiky založené na zásadách obezřetnosti, prevence, přednosti nápravných opatření u zdroje a na zásadě „znečišťovatel platí“. Tyto základní zásady jsou obsaženy přímo v primárním právu EU, a sice v článku 191 SFEU. Ustanovení článku 7 Nařízení Řím II zabezpečuje naplňování těchto zásad tak, že právo, které poškozený vybere jako výhodnější pro sebe, bude zároveň právem méně výhodným pro škůdce – znečišťovatele.

V případě, že by se právo rozhodné pro závazky vzniklé ze škody na životním prostředí určovalo podle obecného pravidla, mohlo by dojít např. k situaci, kde by škůdce umístil svou továrnu na hranicích se sousední zemí, která má mírnější právní úpravu týkající se vypouštění nebezpečných chemikálií, vypouštět odpadní chemikálie

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ V podrobnostech POKORNÝ, Tomáš. *Právo rozhodné pro spory z nekalé soutěže a jednání omezujícího hospodářskou soutěž podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jiří Valdhans.

do blízké řeky a spoléhat na to, že k případnému způsobení škody dojde v sousední zemi, a na něj se tak bude vztahovat mírnější právní úprava.¹⁰⁹

Možnost posuzování případu podle *lex loci delicti commissi* je v souladu s principem legitimního očekávání stran, protože škůdce může očekávat, že jeho jednání bude posuzováno podle práva státu, ve kterém jedná.

Dle *Symeonida* by bylo vhodné do tohoto ustanovení zahrnout doložku o předvídatelnosti škody spojenou s určitou soudní diskrecí.¹¹⁰ Aplikace práva státu, kde došlo ke vzniku škody, není podmíněna předvídatelností vzniku škody právě v tomto státě. Vzdálenost místa, kde vznikne škoda, od místa, kde došlo k jednání, je irelevantní. Ovšem přestože použití práva státu, kde se vznik škody nedal předvídat, může být nespravedlivé vůči škůdci, nepoužití tohoto práva by bylo stejně nespravedlivé vůči poškozenému, který nad škodnou událostí nemá zpravidla žádnou kontrolu.

„Článek 7 Nařízení Řím II nezmiňuje výslovně možnost použití hraničního určovatele společného obvyklého bydliště stran, jako to uvádí např. v článku 5 Nařízení Řím II. Striktním výkladem lze dospět k závěru, že v případě škod na životním prostředí není tato možnost připuštěna, což je překvapivé řešení.“¹¹¹ Článek 7 neobsahuje ani únikovou doložku zjevně užšího spojení s jinou zemí.

3.8.4. Porušení práv duševního vlastnictví

Článek 8 stanoví, že mimosmluvní závazky vznikající z porušení práv duševního vlastnictví se mají řídit právem země, pro kterou je uplatňována ochrana těchto práv. V případě, že je uplatňována ochrana práv duševního vlastnictví Společenství, je právem rozhodným právo země, kde došlo k porušení těchto práv, pokud příslušné akty upravující tato práva nestanoví jinak. Právo takto určené nelze vyloučit dohodou o volbě práva.

Ustanovení týkající se mimosmluvních závazků vznikajících z porušení práva duševního vlastnictví vychází ze zásady *lex loci protectionis*, „tedy práva místa, kde je poskytována ochrana, jinými slovy, z principu teritoriality, který je obecným principem

¹⁰⁹ Srov. Commission of the European Communities Proposal for a Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, COM(2003) 427 final 2003/0168(COD).

¹¹⁰ Srov. SYMEONIDES, Symeon C. *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*, op. cit., s. 209-211.

¹¹¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. C.H.Beck, 2008, op. cit., s. 291.

platným v oblasti mezinárodní ochrany autorských a průmyslových práv“.¹¹² Na stejném základě je postavena např. i Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886 či Pařížská úmluva o ochraně průmyslového vlastnictví z roku 1883. Oproti tomu v případě ochrany práv duševního vlastnictví Společenství (tedy například ochrany práv z ochranné známky Společenství či z průmyslového vzoru Společenství), vychází Nařízení z principu *lex loci damni infecti*.

Před tím, než se na tato práva začala aplikovat ustanovení Nařízení Řím II, neměla v České republice žádnou kolizní úpravu.

3.8.5. Protestní akce v kolektivním vyjednávání

Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé z odpovědnosti za škodu způsobenou protestní akcí v kolektivním vyjednávání je právo státu, ve kterém se taková protestní akce uskutečnila či se má uskutečnit. Toto řešení je v Preambuli (odrážka 27) zdůvodněno tím, že přesný význam pojmu protestní akce v kolektivním vyjednávání se v jednotlivých členských státech liší a je upraven vnitrostátními předpisy každého členského státu. „Za začlenění tohoto ustanovení silně lobovalo Švédsko, neboť v tomto státě není stanovena minimální mzda zákonem ani pomocí systému kolektivních dohod. Je pouze na odborech, aby si minimální úroveň mezd prosadily právě prostřednictvím stávek.“¹¹³

3.8.6. Možná kolize zvláštních hraničních určovatелů

Za určitých okolností může dojít ke kolizi článků Nařízení Řím II obsahujících zvláštní pravidla pro určení rozhodného práva, zejména ke kolizi článku 7 s články 5 a 9. Může nastat situace, kdy vadný výrobek, například chemická látka, způsobí škodu na životním prostředí. Přicházet v úvahu bude tedy jak aplikace zvláštních pravidel o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku podle článku 5, tak aplikace zvláštního pravidla o škodě na životním prostředí podle článku 7. Podobně pokud při neoprávněné stávce zaměstnanců chemičky dojde k emisi jedovatých látek v důsledku nepřítomnosti zaměstnanců odpovědných za zabránění takovéto emisi, vzniklá škoda bude jak škodou na životním prostředí, tak škodou vzniklou v důsledku

¹¹² Ibid.

¹¹³ VALDHANS, Jiří. Evropský justiční prostor ve věcech civilních, op. cit., s. 33.

protestní akce podle článku 9. Vztah zvláštních ustanovení navzájem Nařízení Řím II neřeší, postup v takovém případě bude pravděpodobně muset vyložit SDEU.¹¹⁴

3.9. Jiné mimosmluvní závazkové vztahy

Nařízení Řím II se vztahuje i na jiné mimosmluvní závazkové vztahy, tedy vztahy vzniklé jiným způsobem než z civilního deliktu. Mezi ně Nařízení Řím II řadí bezdůvodné obohacení a jednatelství bez příkazu, které jsou v českém právu považovány za kvazidelikty, a předsmmluvní odpovědnost, jejíž zařazení je sporné. I pro tyto vztahy platí ustanovení o volbě práva v článku 14.

3.9.1. Bezdůvodné obohacení a jednatelství bez příkazu

Pro určení rozhodného práva pro vztahy vyplývající z bezdůvodného obohacení určuje článek 10 pořadí hraničních určovatелů, z nichž dalšího se použije pouze pokud se nedá rozhodné právo určit na základě předcházejícího hraničního určovatele. V případě, že mezi stranami již existoval vztah, který s bezdůvodným obohacením souvisí, je právem rozhodným právo, kterým se řídí tento vztah. Pokud takový vztah neexistuje, ovšem strany mají obvyklé bydliště ve stejné zemi, je právem rozhodným právo této země. Pokud ani takovéto určení není možné, je právem rozhodným právo země, ve které k bezdůvodnému obohacení došlo. Pokud je vztah zjevně úzeji spojen s jinou zemí, použije se práva této země.

Obdobná pravidla pro určení rozhodného práva obsahuje článek 11 pro mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé z jednatelství bez příkazu. Pro tyto vztahy se tak použije lex causae již existujícího vztahu mezi stranami, který úzce souvisí s daným závazkem. Není-li takového vztahu, použije se práva státu společného obvyklého bydliště stran; nedá-li se rozhodné právo určit ani takto, pak se použije právo státu, kde k jednatelství bez příkazu došlo. I zde je však připuštěna úniková doložka zjevně užšího spojení s jinou zemí.

Speciální pravidla pro bezdůvodné obohacení a jednatelství bez příkazu tak vlastně pouze mění pořadí hraničních určovatелů v obecném pravidle pro určení rozhodného práva pro civilní delikty podle článku 4. Podle mého názoru bylo možné

¹¹⁴ Srov. BOGDAN, Michael. The Treatment of Environmental Damage in Regulation Rome II. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 219.

tato zvláštní pravidla vypustit. Rozhodné právo pro kvazidelikty by se pak určovalo podle obecného pravidla v článku 4. Zároveň by soudu byla přiznána větší míra diskrece při interpretaci obecného pravidla.

Pojmy bezdůvodného obohacení i jednatelství bez příkazu budou pro účely Nařízení Řím II vykládány autonomně, bez vazby na vymezení pojmů v prvních řádech jednotlivých členských států.

3.9.2. Předšmluvní odpovědnost

Článek 12 Nařízení Řím II stanoví, že právem rozhodným pro předšmluvní odpovědnost je bez ohledu na to, zda došlo ke skutečnému uzavření smlouvy, právo, které se použije na smlouvu, nebo které by se na ni použilo, kdyby byla uzavřena. Nemůže-li být právo takto určeno, je právem rozhodným *lex loci damni infecti*, případně právo státu společného obvyklého bydliště stran. Kaskádu opět uzavírá úniková doložka zjevně užšího spojení s jinou zemí. Tato kaskáda hraničních určovatelů s výjimkou hraničního určovatele prvního pouze kopíruje obecné pravidlo.

Předšmluvní odpovědnost je pro účely nařízení samostatným pojmem, který má být vykládán nezávisle na právních řádech členských států. Podle Preambule (odrážka 30) by měla zahrnovat porušení povinnosti podat pravdivé informace a selhání jednání o uzavření smlouvy. Mohli bychom sem zařadit i vztahy vzniklé úmyslným vyvoláním omylu při učinění právního úkonu, porušením povinnosti dbát, aby při úpravě smluvních vztahů bylo odstraněno vše, co by mohlo vést ke vzniku sporu, porušením povinnosti neprozradit třetí osobě informace navzájem poskytnuté při jednání o uzavření smlouvy, označené jako důvěrné, odpovědnost za způsobení neplatnosti právního úkonu.¹¹⁵ Zahrnuty jsou pouze mimosmluvní závazkové vztahy, které jsou přímo spojeny s jednáními, která předcházejí uzavření smlouvy. Pokud během sjednávání smlouvy dojde např. ke škodě na zdraví, měl by se použít článek 4, tedy obecné pravidlo včetně případných výjimek z něj, popř. jiná příslušná ustanovení Nařízení Řím II.

Pro českého právníka může být překvapením, že předšmluvní odpovědnost náleží do působnosti Nařízení Řím II. České právo, a kontinentální právo vůbec, by otázku rozhodného práva pro předšmluvní odpovědnost zahrnulo spíše pod právo

¹¹⁵ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání, op. cit., s. 329-330.

rozhodné pro smlouvu, čili do režimu Nařízení Řím I. Zařazení předsmulvné odpovědnosti pod Nařízení Řím II je výsledkem kompromisu mezi kontinentálním právem a systémem common law.¹¹⁶

3.9.3. Další mimosmluvní závazkové vztahy

Problematické je určení, jaké další jednostranné právní úkony kromě bezdůvodného obohacení spadají do působnosti Nařízení Řím II. Z nařízení nevyplývá, zda jednostranné právní úkony mimosmluvního charakteru, které nejsou v nařízení výslovně upraveny, ovšem ani z něj výslovně vyloučeny, jsou Nařízením pokryty, či nikoli. Problematické je však již samo vymezení, zda je jednostranný právní úkon mimosmluvní či smluvní závazkový vztah. Různé právní systémy se v chápání jednostranných právních úkonů a závazků často liší. V takových případech bude nutné rozhodnout, zda úkon spadá do působnosti Nařízení Řím I či Nařízení Řím II, a to buď přímo, či per analogiam, či zda se na takový úkon nevztahuje ani jeden z instrumentů. V posledním jmenovaném případě by se nadále použilo národní kolizní právo. Tak by tomu bylo například v případě veřejné soutěže, veřejného příslibu, nebo slibu odškodnění, které podle *Kučery* a *Pauknerové* do působnosti Nařízení Řím II ani Řím I nespádají.¹¹⁷ Na tyto se tedy i nadále použije § 14 ZMPS a v budoucnu § 90 nového zákona o mezinárodním právu soukromém, bude-li přijat. Některé členské státy EU ovšem nemusí mít zvláštní kolizní úpravu jednostranných právních úkonů. *Pauknerová* se domnívá, že v takových případech je pravděpodobně možné výjimečně použít analogii. Použití analogie musí být odůvodněno existencí vážného zájmu na tom, aby Nařízení Řím II pokrylo alespoň většinu mimosmluvních závazků, přesněji řečeno ty, které nejsou z působnosti nařízení Řím II výslovně vyloučeny.¹¹⁸

3.10. Společná pravidla a ostatní ustanovení

V úvodu této podkapitoly bych ráda předestřela, že smyslem této části práce není rozebrat všechna společná či ostatní ustanovení. Ustanovení většinou upravují pojmy a instituty známé již z Římské úmluvy, Nařízení Řím I a jiných pramenů práva EU.

¹¹⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 292-293.

¹¹⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. Jednostranné právní úkony a rozhodné právo. *Právní fórum*. 2010, 10, s. 479.

¹¹⁸ *Ibid.*

Zaměřím se proto zejména na ta ustanovení, která byla předmětem diskuze, a na ustanovení, jejichž interpretace není zcela jednoznačná.

3.10.1. Imperativní ustanovení

Článek 16 Nařízení Řím II stanoví, že Nařízením „není v žádném případě dotčeno použití imperativních ustanovení práva země, v níž má soud sídlo, bez ohledu na právo, které by se na mimosmluvní závazkový vztah jinak použilo.“ To znamená, že imperativní, neboli nutně použitelné normy se použijí bez ohledu na jinak použitelné právo. Zohlednění imperativních norem je na uvážení soudce, Nařízení nestanoví povinnost k těmto normám přihlídnout.

Nařízení neobsahuje žádnou definici imperativních ustanovení. Zahrnutí definice pravděpodobně nebylo politicky schůdné, ustanovení je výsledkem kompromisu.¹¹⁹ *Weintraub* upozorňuje, že absence definice či upřesnění pojmu povede k tomu, že soudy různých členských států budou ustanovení vykládat odlišně, což bude podporovat forum shopping.¹²⁰ Vodítkem při interpretaci může být definice imperativních ustanovení obsažená v článku 9 Nařízení Řím I. Ten definuje imperativní normy jako ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání, zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na jinak použitelné právo.

Jako nutně použitelné normy se budou prosazovat pouze normy legis fori. Oproti tomu článek 7 Římské úmluvy přiznává za určitých podmínek účinek imperativních norem i normám práva státu, s nímž je právní vztah úzce spojen. Ztotožňuji se s názorem *Pauknerové*, že řešení přijaté v Nařízení Řím II „je ve srovnání s Římskou úmluvou a jejím často diskutovaným článkem 7 určitě krokem zpět, který nelze označit jinak než jako součást kompromisu, k němuž tvůrci Nařízení Řím II nakonec dospěli“.¹²¹

¹¹⁹ WEINTRAUB, Russel J. Rome II: Will It Prevent Forum Shopping and Take Account of the Consequences of Choice of Law?. Op. cit., s. 47, 52.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 298.

3.10.2. Přihlédnutí k pravidlům bezpečnosti a chování

Článek 17 Nařízení Řím II stanoví, že „při posuzování chování osoby, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, je třeba přihlédnout, jako ke skutkové otázce a v náležitém rozsahu, k pravidlům bezpečnosti a chování platným v místě a v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku odpovědnosti.“ Toto ustanovení vede k uplatnění správních předpisů platných v místě deliktního jednání.¹²² Příkladem pravidel bezpečnosti a chování mohou být např. „předpisy pro bezpečnost a ochranu zdraví při nejrůznějších činnostech, včetně předpisů stavebních, předpisů bezpečnosti práce, dopravních předpisů apod.“¹²³

Jako pravidla bezpečnosti a chování mohou být zohledněna imperativní ustanovení práva rozhodného nebo i práva třetího státu, a do jisté míry tak může být kompenzována omezenost článku 16 pouze na imperativní ustanovení legis fori. Nemusí se však jednat jen o imperativní normy, ale například o normy, které mohou mít významný vliv na chování stran.

3.10.3. Veřejný pořádek místa soudu

Článek 26 Nařízení určuje, že „použití některého ustanovení práva kterékoli země určeného na základě tohoto nařízení může být odmítnuto pouze v případě, že by bylo zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu.“ Zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu (tzv. ordre public) musí být použití ustanovení práva ve svém důsledku, ne tedy právo samo o sobě. Vydávání právních norem je projevem svrchovanosti státu a soudům jiných států nepřísluší tyto právní normy hodnotit; to by bylo v rozporu se zásadou svrchované rovnosti států. Soud musí zvážit okolnosti případu a dopad použití rozhodného práva. Toto ustanovení má charakter výjimky a mělo by být použito jen v ojedinělých případech.

Veřejný pořádek místa soudu úzce souvisí s imperativními normami, oba pojmy se dokonce mohou částečně obsahově překrývat. Liší se ovšem jejich funkce. Výhrada veřejného pořádku se uplatní až po určení rozhodného práva, její funkce je obranná, v určitém smyslu pasivní.¹²⁴ Oproti tomu imperativní normy se musí použít v mezích jejich předmětu vždy, bez ohledu na to, zda se jinak případ řídí jiným než tuzemským

¹²² KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání, op. cit., s. 326.

¹²³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 298.

¹²⁴ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. vydání, op. cit., s. 194.

právem. „Tyto předpisy tak předcházejí použití kolizní normy, omezují prostor pro použití kolizní normy, cizího práva určeného na základě kolizní normy se může použít jen mimo otázky upravené těmito předpisy.“¹²⁵

K tomu, co má být považováno za veřejný pořádek, může jako vodítko sloužit Preambule. Ta v odrážce 32 jako příklad rozporu s veřejným pořádkem uvádí případ, kdy by v důsledku uplatnění práva určeného podle nařízení byla přiznána nepřiměřeně vysoká nekompenzační (exemplární či represivní) náhrada škody. Parlament během procesu přijímání úpravy navrhoval zařadit demonstrativní výčet případů neslučitelných s veřejným pořádkem do samotného textu ustanovení, nikoli do Preambule. Tento výčet měl kromě výše zmíněné nekompenzační náhrady škody obsahovat také porušení základních práv a svobod zakotvených v Evropské úmluvě o lidských právech, národních ústavách a mezinárodním humanitárním právu.¹²⁶ Komise toto zavrhla s odůvodněním, že právní řády členských států sice v tomto ohledu sdílí mnohé společné hodnoty, avšak stále mezi nimi přetrvávají určité rozdíly, a je na národním soudu, aby určil, co pod pojem veřejného pořádku spadá v daném konkrétním státě.¹²⁷

Výjimka veřejného pořádku je tak v Nařízení formulována pouze z národního pohledu, přestože existují snahy o společný evropský koncept tohoto termínu, tzv. evropský veřejný pořádek.¹²⁸ Přikláním se k názoru Komise, že právní řády členských států jsou postaveny na společných hodnotách, a že o obsahu pojmu veřejný pořádek by měly rozhodovat národní soudy, a tak výčet případů neslučitelných s veřejným pořádkem není nutný ani vhodný.

Parlament dále navrhoval, aby byla výhrada veřejného pořádku uplatněna jen na žádost stran. Komise tento návrh odmítla s tím, že takovéto rozhodnutí není možné delegovat na strany, protože zajištění souladu rozhodného práva se základními hodnotami fora náleží soudu.¹²⁹

Článek 26 nestanoví postup, jak by měly soudy postupovat v případě, že uplatní výhradu veřejného pořádku a odmítnou použití cizího práva. *Weintraub* upozorňuje na

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ European Parliament Committee on Legal Affairs, Report on the Proposal for the regulation on the law applicable to non-contractual obligations, op. cit., s. 32.

¹²⁷ Amended Proposal for a European Parliament and Council Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, op. cit., s.3-4.

¹²⁸ Srov. MEEUSEN, Johan. Rome II: A True Piece of Community Law, op. cit., s. 9, 14.

¹²⁹ Amended Proposal for a European Parliament and Council Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, op. cit., s.3-4.

to, že není jasné, právem jakého státu má být odmítnutá norma nahrazena.¹³⁰ V úvahu přichází zejména lex fori nebo lex loci delicti, případně i lex loci damni infecti, pokud bylo rozhodné právo určeno na základě jiného hraničního určovatele. To může vést k právní nejistotě.

Obdobná ustanovení jsou obvyklou součástí moderních právních úprav. Výhradu veřejného pořádku obsahuje i ZMPS v § 36.

3.10.4. Vztah k mezinárodním úmluvám

Článek 28 upravuje vztah ke stávajícím mezinárodním úmluvám. Nařízením Řím II není dotčeno použití mezinárodních smluv stanovujících kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí nařízení. Nařízení Řím II se však použije přednostně ve vztahu k úmluvám uzavřeným výlučně mezi dvěma a více členskými státy v rozsahu, ve kterém se týkají předmětu právní úpravy Nařízení Řím II. To znamená, že Nařízení Řím II se nepoužije v případě, kdy některé členské státy jsou vázány úmluvou, která reguluje oblast, kterou zároveň zahrnuje i Nařízení Řím II, a smluvními státy této úmluvy jsou i nečlenské státy EU. Toto řešení respektuje mezinárodněprávní závazky členských států, avšak do jisté míry oslabuje nově dosaženou uniformitu. V České republice se tak nadále použije např. Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody.¹³¹ V případě mezinárodních smluv, jejichž smluvními stranami jsou pouze členské státy EU, má však Nařízení Řím II přednost a úmluvy se nepoužijí.¹³²

3.10.5. Rozsah použití rozhodného práva

Článek 15 určuje okruh otázek, na které dopadá použitelné právo (tzv. obligační statut). Rozhodným právem určeným na základě pravidel obsažených v nařízení Řím II se použije zejména pro základ a rozsah odpovědnosti a určení osob, které mohou nést odpovědnost za své jednání (tzv. deliktní způsobilost), pro důvody vyloučení, omezení a rozdělení odpovědnosti, určení vzniku škody, její povahy a posouzení a požadované odškodnění, opatření k zabránění vzniku nebo trvání škody a zajištění náhrady škody,

¹³⁰ WEINTRAUB, Russel J. Rome II: Will It Prevent Forum Shopping and Take Account of the Consequences of Choice of Law? op. cit., s. 47, 51.

¹³¹ Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody, Haag 4. 5. 1971, vyhlášená vyhláškou ministerstva zahraničních věcí č. 130/1976.

¹³² PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, op. cit., s. 302.

otázku, zda může dojít k převodu práva na uplatnění nároku na náhradu škody nebo odškodnění, včetně dědění, určení osob oprávněných k náhradě škody, odpovědnost za jednání jiné osoby, způsob zániku závazku a promlčení a prekluzi. Tento výčet je pouze demonstrativní. Článek 15 Nařízení Řím II je identický s článkem 12 Nařízení Řím I. Podobně je vymezena působnost i v Haagské úmluvě o právu použitelném pro dopravní nehody (článek 8).

Předmětem diskuzí je otázka, zda Nařízení Řím II připouští štěpení statutu pro jednotlivé dílčí otázky (tzv. *dépeçage*). Nařízení Řím II se štěpení statutu pokouší vyhnout, zároveň ho však výslovně nezakazuje. Část autorů z tohoto dovozuje, že s ohledem na princip autonomie vůle štěpení přípustné je.¹³³ *Symeonides* se rovněž domnívá, že Nařízení Řím II *dépeçage* připouští.¹³⁴ Štěpení statutu je podle něj však vyloučeno v případech, kde nařízení používá pojmu „delikt“ jako celek, nikoli spojení „deliktní závazek“. Tak je *dépeçage* podle něj vyloučeno v případech, kde by jeho použití bylo vhodné, například v případě únikové doložky zjevně užšího spojení v článku 4 odst. 3. V jiných případech Nařízení Řím II *dépeçage* připouští, aniž by nabízelo jakékoli nástroje k odvrácení situací, ve kterých *dépeçage* vhodné není.

Oproti tomu *von Hein* dovozuje, že Nařízení Řím II *dépeçage* nepřipouští.¹³⁵ *Mills* argumentuje historickým výkladem, kdy Parlament navrhl začlenění výslovného umožnění *dépeçage* do textu nařízení, avšak tento návrh byl Komisí zamítnut.¹³⁶ *Mills* dále upozorňuje na to, že umožnění štěpení statutu je kontinentální evropské právní kultuře cizí.¹³⁷ Zastává názor, že každý národní systém norem upravujících civilní delikty je navržen jako funkční ucelený systém, a umožnění *dépeçage* způsobí vytržení jednotlivých ustanovení z jeho kontextu.¹³⁸ Osobně se přikláním k názoru, že v případě

¹³³ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, s. 295. SYMEONIDES, Symeon C. The American Revolution and the European Evolution in Choice of Law: Reciprocal Lessons, s. 1783-1784.

¹³⁴ SYMEONIDES, Symeon C. The American Revolution and the European Evolution in Choice of Law: Reciprocal Lessons, s. 1783-1784.

¹³⁵ VON HEIN, Jan. Article 4 and Traffic Accidents. In: AHERN, John; BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 153, 160.

¹³⁶ MILLS, Alex. The Application of Multiple Laws Under the Rome II Regulation. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 133, 138.

¹³⁷ Ibid. Mills zde uvádí, že v extrémním případě může použití *dépeçage* vést k vytvoření „Frankensteinova monstra sestrogeného z ožvlých částí různých národních norem“.

¹³⁸ Ibid.

absence výslovného vyloučení je štěpení statutu přípustné, a že výslovné vyloučení v případě únikové doložky v článku 4 odst. 3 je nešťastné.

3.10.6. Přímá žaloba proti pojistiteli odpovědné osoby

Nařízení Řím II připouští přímou žalobu poškozeného proti pojistiteli odpovědné osoby, pokud tak stanoví právo rozhodné pro daný mimosmluvní vztah nebo právo rozhodné pro danou pojistnou smlouvu (článek 18).

3.11. *Vztahy vzniklé z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy*

Oblast vztahů, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy, měla být původně do Nařízení zahrnuta, ale státy nebyly schopny dosáhnout konsenzu, a tak byla úprava této oblasti vypuštěna. Od myšlenky úpravy těchto vztahů v rámci Nařízení Řím II však nebylo definitivně upuštěno. V prosinci 2011 zveřejnil Výbor pro právní záležitosti (Committee on Legal Affairs) Evropského parlamentu návrh na změnu Nařízení Řím II,¹³⁹ která by do Nařízení měla začlenit článek týkající se osobnostních práv. Protože se jedná o aktuální otázku, pokusím se stručně nastínit danou problematiku včetně diskuzí, které se ohledně úpravy těchto vztahů v Nařízení Řím II vedly.

Oblast vztahů vzniklých z narušení soukromí a osobnostních práv je citlivé téma, dotýkající se na jedné straně svobody projevu (tisku a slova) a práva na informace, a na straně druhé ochrany soukromého a rodinného života, lidské důstojnosti a ochrany osobních údajů. Z toho důvodu se okolo přijetí úpravy rozpoutala veřejná diskuze.¹⁴⁰ Francouzští vydavatelé měli obavy z možné aplikace anglického práva, které pro případy pomluvy stanoví mnohem vyšší částky náhrady škody než právo francouzské. Na druhou stranu britští novináři se chtěli vyhnout dopadu francouzských zákonů o ochraně soukromí, které dle jejich názoru omezují svobodu slova.¹⁴¹ Potíže činilo zejména stanovení způsobu určení rozhodného práva. V předběžném návrhu

¹³⁹ European Parliament Committee on Legal Affairs, Draft Report with recommendations to the Commission on the amendment of Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). Dostupný z WWW: http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2F%2fEP%2F%2fNON_SGML_%2bCOMPARL%2bPE-469.993%2b02%2bDOC%2bPDF%2bV0%2F%2fEN [cit. 2011-12-11].

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ WALLIS, Diana. Introduction: Rome II - A Parliamentary Tale, s. 4-5.

Komise bylo jako právo použitelné pro tyto vztahy stanoveno právo státu, kde má poškozený obvyklé bydliště. Toto bylo podrobena tvrdé kritice, a tak Komise toto pravidlo nahradila zvláštním ustanovením, které však ve svém důsledku pouze odpovídalo použití kombinace obecného pravidla a výhrady veřejného pořádku.¹⁴² Parlament navrhoval, aby se na tyto vztahy použilo právo země, ve které se projeví nejvýznamnější aspekty škody, s využitím domněnky, že v případě, že k porušení práv dojde prostřednictvím tisku nebo vysílání, je takovou zemí země, na kterou je vydání či vysílání primárně zaměřeno, popřípadě země, ze které redakce daného média vykonává svou faktickou činnost. Ani jedna z uvedených variant však nebyla přijatelná pro všechny strany, a tak byla úprava těchto vztahů z nařízení úplně vypuštěna.

Komise později vypracovala studii o situaci v této oblasti,¹⁴³ jejímž závěrem bylo, že prvním krokem k dosažení harmonizace či unifikace by mohlo být přijetí směrnice, která by byla předstupněm unifikace kolizních norem v budoucnosti.¹⁴⁴ Nicméně v prosinci 2011 zveřejnil Výbor pro právní záležitosti Evropského parlamentu zmíněný návrh na změnu Nařízení Řím II,¹⁴⁵ který navrhuje začlenění nového článku 5a s názvem „Soukromí a osobnostní práva“. Návrh tohoto článku stanoví, že aniž jsou dotčena ustanovení článku 4 odstavců 2 a 3, je právem rozhodným pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy, právo státu, kde jsou nebo pravděpodobně budou přímo a podstatně dotčena práva osoby uplatňující nárok na náhradu škody. Rozhodným právem by však měl být právní řád země, ve které má obvyklé bydliště osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, pokud nemohla rozumně předvídat, že její jednání vyvolá podstatné důsledky v zemi podle věty první. Pokud práva jsou nebo mohou být dotčena ve více zemích, a poškozený žaluje ve státě bydliště odpovědné osoby, může si poškozený jako použitelné právo zvolit *lex fori*. Právo na uveřejnění odpovědi a jemu rovnocenná opatření se řídí právem státu, ve kterém má vydavatel nebo rozhlasová či

¹⁴² Commission of the European Communities Proposal for a Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, op. cit., s. 17.

¹⁴³ K vypracování a předložení této studie Parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru se Komise zavázala v článku 30 odst. 2 Nařízení Řím II.

¹⁴⁴ Srov. European Parliament Committee on Legal Affairs, Working document on the amendment of Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). Dostupný z WWW: <http://conflictoflaws.net/2010/rome-ii-and-defamation-diana-wallis-and-the-working-paper/> [cit. 2011-12-11].

¹⁴⁵ European Parliament Committee on Legal Affairs, Draft Report, op. cit.

televizní stanice (dále jen „vydavatel“) obvyklé bydliště. Od rozhodného práva určeného podle tohoto článku je možné se odchýlit uzavřením dohody podle článku 14.¹⁴⁶

Navrhovaný článek kombinuje obecný princip *lex loci damni infecti* s doložkou o předvídatelnosti, která zohledňuje oprávněná očekávání vydavatelů. Je zdůrazněna možnost volby práva. Článek neobsahuje zvláštní ustanovení týkající se svobody tisku, jelikož výhrada veřejného pořádku podle článku 26 je postačující. Oproti tomu návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém vychází v § 101 ze základního určovatele *lex loci delicti commissi* s tím, že dává poškozenému možnost zvolit jako použitelné alternativně právo státu, ve kterém má poškozený bydliště, nebo státu, ve kterém má bydliště škůdce, nebo *lex loci damni infecti*, pokud se vznik škody v daném státě mohl škůdce předvídat. Zastávám názor, že v případě ochrany práv z narušení soukromí a osobnostních práv je hraniční určovatel *lex loci damni infecti* doplněný o doložku předvídatelnosti vhodnějším řešením než *lex loci delicti commissi*.¹⁴⁷

Výbor dále navrhuje zřízení centra pro alternativní řešení sporů s mezinárodním prvkem vzniklých z narušení soukromí a osobnostních práv, což je jistě zajímavá myšlenka. Celkově návrh hodnotím jako velmi dobré řešení. Je otázkou, zda bude přijat, a pokud ano, jaká bude jeho konečná podoba. V současnosti státy v této oblasti aplikují své národní kolizní úpravy, které se od sebe navzájem podstatně liší. Výsledné použitelné právo pro konkrétní případ je jen stěží předvídatelné, jak pro novináře a vydavatele, tak pro ostatní osoby. Otázka distančních deliktů v této oblasti je přitom v dnešní době internetu a sociálních sítí velmi aktuální. Souhlasím proto s *Wallis*,¹⁴⁸ že sjednocení kolizních norem týkajících se narušení soukromí a osobnostních práv je potřebné a žádoucí.

4. Mezinárodněprávní úprava

Kolizní úprava práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové vztahy je obsažena v řadě mezinárodních úmluv.

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Důvodová zpráva k návrhu nového zákona o mezinárodním právu soukromém bohužel výběr tohoto hraničního určovatele nezdůvodňuje. Důvodová zpráva k zákonu o mezinárodním právu soukromém. Sněmovní tisk č. 364/0, op. cit., s. 67.

¹⁴⁸ European Parliament Committee on Legal Affairs, Working document, s. 4.

Česká republika je vázána Haagskou úmluvou o právu použitelném pro dopravní nehody z roku 1971 a Úmluvou o udělování evropských patentů (tzv. Evropská patentová úmluva) uzavřenou v Mnichově v roce 1973. Kolizní normy dále obsahují některé dvoustranné smlouvy o právní pomoci (s Mongolskem, Kubánskou republikou, Ruskem, Vietnamskou socialistickou republikou, Ukrajinou a Uzbekistánem) a Smlouva se Švýcarskou konfederací o ochraně údajů o původu, označení původu a jiných zeměpisných označení z roku 1973.

Mezi další významné mezinárodní úmluvy týkající se rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy, jejichž stranou jsou mnohé členské státy EU, ale Česká republika nikoli, patří například Haagská úmluva o právu použitelném pro odpovědnost za vadné výrobky z roku 1973, Mezinárodní úmluva o záchraně lodí z roku 1989, Úmluva o sjednocení některých pravidel pro předběžné zabavení letadla z roku 1933, Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se zadržení námořních lodí z roku 1952, Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel o srážkách, výpomoci i záchraně na moři a podpisový protokol z roku 1910, Úmluva o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání z roku 1985.¹⁴⁹

Mezinárodní úmluvy se často paralelně zabývají obdobnými nebo dokonce shodnými okruhy unifikčních problémů jako instrumenty evropské.¹⁵⁰ Řada z těchto úmluv v oblasti kolizního i procesního mezinárodního práva soukromého byla přijata na půdě Haagské konference mezinárodního práva soukromého. Evropská unie je od roku 2007 členem Haagské konference mezinárodního práva soukromého. Tímto krokem se podařilo zmírnit a do budoucna snad i eliminovat problémy střetu evropských a mezinárodních právních úprav.¹⁵¹

Střet stávajících mezinárodních úmluv upravujících kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy s Nařízením Řím II byl vyřešen v článku 28 tohoto nařízení tak, že použití úmluv, jejichž smluvními státy jsou jak členské státy EU tak státy nečlenské, není Nařízením Řím II dotčeno. Nařízením Řím II se však použije přednostně před úmluvami uzavřenými výlučně mezi členskými státy EU.

¹⁴⁹ Oznámení podle čl. 29 odst. 1 nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (2010/C 343/05).

¹⁵⁰ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé a procesní : Aktuální otázky, op. cit., s. 1.

¹⁵¹ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé a procesní : Aktuální otázky, op. cit.,

Hmotněprávní unifikaci i ustanovení o pravomoci soudů a o uznání a výkonu rozhodnutí soudů obsahuje Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody.¹⁵²

4.1. Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody

Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody, Haag 4. 5. 1971, vyhlášená v ČR vyhláškou ministerstva zahraničních věcí č. 130/1976, byla vypracována Haagskou konferencí mezinárodního práva soukromého (dále jen „Haagská úmluva“ či „Úmluva“). Úmluva obsahuje kolizní úpravu občanskoprávní mimosmluvní odpovědnosti a nároků na náhradu škody z dopravních nehod v silničním provozu. V současné době má asi 20 členských států. S výjimkou Maroka se jedná výhradně o státy evropské, z nichž některé jsou členy EU a jiné nikoli. Z členských států EU jsou smluvními stranami Úmluvy vedle České republiky i Belgie, Francie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Nizozemí, Polsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. Haagská úmluva je jednou z nejvýznamnějších mezinárodních úmluv, která se bude nadále aplikovat v členských státech EU, které jsou jejími smluvními státy.

4.1.1. Určení rozhodného práva

Z důvodu omezeného rozsahu práce je následující text spíše nástinem hlavní struktury mechanismu výběru rozhodného práva než vyčerpávajícím pojednáním o všech ustanoveních Haagské úmluvy.

Úmluva určuje právo rozhodné pro občanskoprávní mimosmluvní odpovědnost z dopravních nehod v silničním provozu. Dopravní nehodou v silničním provozu se rozumí nehoda týkající se jednoho nebo více vozidel, poháněných motorem či nikoli, k níž dojde při provozu na veřejné cestě, na pozemku přístupném veřejnosti nebo na soukromém pozemku, který je však přístupný určitému počtu osob, které mají právo na něj vstoupit. „Vozidlem může být nejen automobil, autobus, ale i jiný dopravní

¹⁵² Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody, 21. 5. 1963, publikovaná v ČR pod č. 133/1994 Sb.

prostředek pohybující se po uvedených místech, např. i jízdní kolo, povoz tažený koňmi apod.“¹⁵³

Haagská úmluva neupravuje výslovně možnost volby práva. Převládá ovšem názor, že Úmluva volbu práva připouští, pokud to neodporuje právní úpravě *lex fori*.¹⁵⁴ Základním hraničním určovatelem je podle článku 3 právo státu, na jehož území došlo k nehodě, t.j. *lex loci delicti*. V případě dopravních nehod dochází ke škodnému jednání a vzniku škody ve většině případů na tomtéž místě, distanční delikty jsou ojedinělé. Ve většině případů tedy při použití základního hraničního určovatele dospějeme ke stejným výsledkům jako při aplikaci obecného pravidla *lex loci damni infecti* obsaženého v Nařízení Řím II. Haagská úmluva dále stanoví tři výjimky ze základního hraničního určovatele *lex loci delicti*. Výjimky mají ryze kazuistický charakter a jejich struktura je v porovnání s výjimkami z obecného pravidla v Nařízení Řím II složitá. Podle výjimek obsažených v člancích 4, 5 a 6 se použije buď právo státu registrace vozidla nebo obvyklého stanoviště vozidla. Podle ustanovení článku 4 se v případě dopravní nehody jednoho vozidla, ke které došlo jinde než ve státě jeho registrace, použije pro určení odpovědnosti právo státu registrace. Toto ustanovení „vychází ze skutečnosti, že řidič či vlastník vozidla mají zpravidla úzký vztah k místu registrace vozidla, aniž by bylo zohledněno bydliště těchto osob“.¹⁵⁵ V situaci, kde se na dopravní nehodě účastní více vozidel, je možné použít právo státu registrace pouze pokud jsou všechna vozidla zúčastněná na nehodě registrována ve stejném státě. Judikatura smluvních států dovodila, že i vozidla, která hrají při nehodě čistě pasivní roli, se účastní této nehody.¹⁵⁶ Pokud se na nehodě podílí osoby nacházející se na místě nehody mimo vozidlo nebo vozidla, výjimku státu registrace je možné uplatnit jen pokud všechny tyto osoby mají trvalý pobyt ve státě registrace. Uplatnění výjimky z *lex loci delicti* je tak závislé na státě registrace zúčastněných vozidel, a to i v případě, že odpovědná osoba a poškozená osoba (např. řidič a pasažér v tom samém vozidle) mají bydliště ve stejném státě. Oproti tomu v režimu Nařízení Řím II by se uplatnila výjimka

¹⁵³ KUČERA, Zdeněk; TICHÝ, Luboš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním : komentář*, op. cit., s. 135.

¹⁵⁴ DOBIÁŠ, Petr. *Současný stav kolizní úpravy práva rozhodného pro dopravní nehody*, op. cit..

¹⁵⁵ *Ibid.*

¹⁵⁶ KADNER GRAZIANO, Thomas. *The Rome II Regulation and the Hague Conventions on Traffic Accidents and Product Liability : Interaction, conflicts and future perspectives. Nederlands Internationaal Privaatrecht*. 2008, s. 425-429.

společného obvyklého bydliště stran, bez ohledu na stát registrace vozidla nebo vozidel zúčastněných na nehodě.

Haagská úmluva dále přikazuje použít imperativní normy o řízení a bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích podle *lex loci damni infecti* (článek 7). Článek 8 vymezuje rozsah rozhodného práva ta, že stanoví demonstrativní výčet právních otázek, na které rozhodné právo dopadá. Tento rozsah je podobný jako rozsah rozhodného práva stanovený v článku 15 Nařízení Řím II. Poškozeným je přiznáno právo žalovat přímo pojistitele odpovědné osoby (článek 9). Úmluva, shodně s Nařízením Řím II, vychází ze zásady univerzální použitelnosti (článek 11). To znamená, že právo určené na jejím základě se použije bez ohledu na to, zda je právem některého členského státu či nikoli.

4.1.2. Vztah Haagské úmluvy a Nařízení Řím II

Jak již bylo naznačeno výše, oblast regulovaná Haagskou úmluvou je zároveň zahrnuta i v Nařízení Řím II. Vzájemný vztah se však dá dovodit z článku 28 Nařízení Řím II. Podle článku 28 odst. 1 Nařízení Řím II není Nařízením dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí tohoto Nařízení a které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy. Článek 28 odst. 2 stanoví výjimku: Nařízení se použije přednostně ve vztahu k úmluvám uzavřeným výlučně mezi dvěma a více členskými státy v rozsahu, ve kterém se týkají předmětu právní úpravy tohoto Nařízení. Ustanovení odst. 2 se nicméně v případě Haagské úmluvy neuplatní, protože mezi její smluvní státy patří i řada nečlenských států EU, jako např. Švýcarsko nebo Maroko. Rozsah použití Haagské úmluvy tedy zůstává Nařízením Řím II nedotčen a Haagská úmluva se ve vztahu k Nařízení Řím II použije přednostně.

Tím, že je přednost Haagské úmluvy stanovena i ve vztahu mezi členskými státy EU dochází k tříštění kolizní úpravy. V důsledku toho je např. Německo obklopeno výhradně státy, jejichž soudy v případě dopravních nehod nebudou aplikovat Nařízení Řím II: Nizozemí, Belgie, Lucembursko, Francie, Švýcarsko, Rakousko, Česká republika a Polsko jsou všechny smluvními státy Haagské úmluvy a budou aplikovat ji,

Dánsko není vázáno Nařízením Řím II ani Haagskou úmluvou a použije své národní kolizní normy.¹⁵⁷

Vzhledem k tomu, že kolizní normy obsažené v Haagské úmluvě se poměrně výrazně liší od těch obsažených v Nařízením Řím II, výsledky konkrétního případu často budou záviset na tom, jaký právní režim se použije. *Kadner Graziano* demonstruje rozdíly mezi Haagskou úmluvou a Nařízením Řím II na faktech francouzského případu *Kieger v. Amigues*.¹⁵⁸ V tomto případě se řidič s bydlištěm ve Francii snažil na německé silnici předjet dodávku. Takový manévr byl v rozporu s pravidly silničního provozu a způsobil, že auto jedoucí v protisměru, ve kterém jeli dva bratři, muselo nouzově zastavit. Auto vezoucí bratry dostalo smyk a narazilo do dodávky, v následku čehož jeden z bratrů zemřel a druhý utrpěl vážná zranění. Oba bratři měli bydliště ve Francii, stejně jako odpovědná osoba. Obě auta byla registrována ve Francii a dodávka v jiném státě. Německé soudy (mající pravomoc k řešení sporu na základě článku 3 Nařízení Brusel I) by od 11. ledna 2009 určily rozhodné právo na základě Nařízení Řím II. Jelikož odpovědná osoba i poškozený měli společné obvyklé bydliště ve Francii, bylo by rozhodným právem francouzské právo podle článku 4 odst. 2 Nařízení Řím II. Oproti tomu francouzské soudy (mající pravomoc k řešení sporu podle článku 2 odst. 1 Nařízení Brusel I) by určily rozhodné právo podle Haagské úmluvy. Haagská úmluva v článku 4 písm. b) stanoví výjimku z *lex loci delicti*: pokud jsou všechna vozidla účastníci se nehody registrována v témže státě, aplikuje se hmotné právo státu registrace. Judikatura smluvních států dovodila, že i vozidla, která hrají při nehodě čistě pasivní roli, se účastní této nehody. V tomto případě nebyla všechna vozidla účastníci se nehody registrována v témže státě, protože dodávka nebyla registrována ve Francii, a proto by nebylo možné použít výjimku státu registrace podle článku 4. Uplatnilo by se tedy pravidlo *lex loci delicti* a francouzské soudy by na situaci použily právo německé, jako právo státu, kde došlo k nehodě. Německé a francouzské soudy by tudíž došly k rozdílnému rozhodnému právu. Německé soudy k právu francouzskému, v souladu s Nařízením Řím II, a francouzské soudy k právu německému podle Haagské úmluvy. Výše náhrady škody je v obou státech značně rozdílná, francouzské právo je mnohem

¹⁵⁷ VON HEIN, Jan. Article 4 and Traffic Accidents, op. cit., s. 153, 158.

¹⁵⁸ *Kieger v. Amigues*, Cass. Civ., 30. května 1967, RCDIP, 1967, 728. In: KADNER GRAZIANO, op. cit.

příznivější pro poškozené. Pro poškozené by bylo výhodnější vznést nárok na náhradu škody před německými soudy, aby docílili aplikace francouzského práva.¹⁵⁹ Současný právní stav tak nadále podporuje forum shopping.

Souhlasím s *Dobiášem*, že takový právní stav je nežádoucí a že existuje značný zájem na vytvoření jednotné kolizní úpravy v rámci EU v oblasti dopravních nehod. Jako vhodné řešení navrhuje *Dobiáš* změnu článku 28 Nařízení Řím II tak, aby se v případech, kdy se všechny prvky daného mimosmluvního závazku budou týkat jednoho nebo více států EU, bude se přednostně aplikovat Nařízení Řím II. Haagská úmluva by se tak použila pouze na vztahy, kterých by se účastnily osoby ze třetích smluvních států.¹⁶⁰ Toto je nicméně pouze kompromisní řešení, které neodstraňuje trojkolejnost úpravy, kdy by se rozdílná právní úprava aplikovala ve vztazích mezi členskými státy EU, ve vztazích mezi členskými státy EU a třetími smluvními státy, a ve vztazích s Dánskem. De lege ferenda je možné uvažovat o přistoupení EU k Haagské úmluvě nebo začlenění Úmluvy do textu nařízení, což by ovšem vedlo ke zbytečně složité struktuře. Dalším řešením může sjednání nové mnohostranné úmluvy, ve které by byly odstraněny nedostatky Haagské úmluvy, či revize stávající Úmluvy, což by však vyžadovalo zdoluhavý ratifikační proces. Jako nejvhodnější řešení se tak jeví změna Nařízení Řím II ve smyslu, že v případech, kde se všechny prvky daného vztahu budou týkat jednoho nebo více států EU, použije se přednostně Nařízení Řím II namísto Haagské úmluvy.¹⁶¹

¹⁵⁹ KADNER GRAZIANO, Thomas. The Rome II Regulation and the Hague Conventions on Traffic Accidents and Product Liability, op. cit., s. 425-429.

¹⁶⁰ DOBIÁŠ, Petr. Současný stav kolizní úpravy práva rozhodného pro dopravní nehody, op. cit., s. 511.

¹⁶¹ Ibid.

Závěr

Těžištěm současné právní úpravy mimosmluvních závazkových vztahů v mezinárodním právu soukromém je Nařízení Řím II, které je doplněno úpravou českou a mezinárodní.

Česká právní úprava je obsažena v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním. Mnohá ustanovení tohoto zákona jsou však od účinnosti Nařízení Řím I a Nařízení Řím II obsoletní. Proto vítám návrh nového zákona, který se zaměřuje pouze na oblasti evropským právem neupravené, dávajíc tak úpravě potřebný ucelený rámec.

Mezinárodní úmluvy se často paralelně zabývají obdobnými či dokonce shodnými okruhy unifikačních problémů jako instrumenty evropské. Nežádoucí stav nyní panuje v oblasti dopravních nehod, kde se část členských států EU řídí Haagskou úmluvou o právu použitelném pro dopravní nehody, a část členských států Nařízením Řím II. Sjednocení kolizních norem v této oblasti v rámci EU je žádoucí, jako nejvhodnější řešení se jeví změna Nařízení Řím II, která by zakotvila použití nařízení místo Haagské úmluvy v případech, kde se všechny prvky daného vztahu budou týkat jednoho nebo více států EU.

Nařízení Řím II je dle mého názoru, alespoň z pohledu srovnání s českým ZMPS, velkým krokem kupředu. Nařízení stanovuje podrobnější úpravu určení rozhodného práva a obsahuje kolizní normy pro jednotlivé specializované typy případů, které v režimu ZMPS musely být dovozovány za použití analogie. Převratným řešením je umožnění volby práva stranami. Oproti ZMPS nařízení také umožňuje výjimky z použití základního hraničního určovatele v případě užšího spojení a společného obvyklého bydliště stran.

Nařízení Řím II se vydalo cestou kombinace přístupu rigidity a flexibility; ve výsledku převažuje spíše rigidita, která byla v zájmu právní jistoty a předvídatelnosti uplatňována Komisí. Evropský parlament však prosadil implementaci ustanovení umožňujících alespoň částečnou flexibilitu. Zastávám názor, že oproti původnímu návrhu Komise je finální podoba nařízení lepším řešením, i když zdaleka ne ideálním.

Kritice bývá často podroben hlavní hraniční určovatel pro závazky z civilních deliktů, *lex loci damni infecti*, který může vést k nespravedlivým výsledkům v případě

distančních deliktů. Podle Komise však zásada *lex loci damni infecti* lépe odráží zdůraznění kompenzační funkce deliktního práva oproti funkci represivní.

Mnohá zvláštní pravidla pouze upřesňují či modifikují obecné pravidlo. V některých případech by dle mého názoru bylo vhodné zvláštní pravidla vypustit a ponechat soudu větší míru diskrece při interpretaci obecného pravidla. Například použití zvláštních hraničních určovatелů pro jednání z nekalé soutěže vede ke stejným výsledkům jako obecné pravidlo, tato zvláštní úprava je podle mě nadbytečná. Oproti tomu odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku je natolik komplikovaná problematika, že si podle mého názoru zvláštní úpravu zaslouhuje.

Jednou ze sporných otázek je, zda Nařízením Řím II připouští štěpení obligačního statutu. Dle mého názoru je v případě absence výslovného vyloučení štěpení statutu možné. Výslovně vyloučeno je však v případě únikové doložky zjevně užšího spojení, což značně oslabuje možnosti jejího efektivního využití v praxi.

Nařízení obsahuje četné vágní pojmy a málo vodítek pro soudy, jak tyto pojmy interpretovat. Je třeba doufat, že se vyvine obsáhlá jednotící judikatura SDEU. V opačném případě budou soudy jednotlivých členských zemí vykládat pojmy odlišně a unifikace kolizních norem se tak mine účinkem.

Aktuální otázkou je možnost zahrnutí vztahů vznikajících z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy, do působnosti Nařízení Řím II. Evropský parlament vypracoval návrh nového článku, který určuje rozhodné právo pro tyto vztahy a měl by být začleněn do textu nařízení.

Staré francouzské přísloví praví, že ani Řím nebyl postaven za den (*Li Proverbe au Vilain*, ca. 1190, volně dostupný text). Totéž by se dalo říct o Nařízení Řím II. Na soudní interpretaci bude do jisté míry záležet, zda se z nařízení stane kýžený prostředek k dosažení právní jistoty a předvídatelnosti, který zároveň zajistí spravedlivé posouzení jednotlivých případů. Vytvoření potřebné judikatury však potrvá ještě nějaký čas, ani praktické dopady používání nařízení se ještě nestihly příliš projevit. Mnohá ustanovení mají své nedostatky a je patrný jejich kompromisní charakter. Je však nutné zdůraznit, že již samotné přijetí unifikace kolizních norem v oblasti mimosmluvních závazkových vztahů je velkým úspěchem. Nařízení Řím II je důkazem toho, že je obtížné nalézt uspokojivý kompromis mezi právní jistotou a flexibilitou a zároveň

stanovit jednoduchá a předvídatelná pravidla. Nicméně i přes četné nedostatky je podle mého názoru Nařízení Řím II přijatelným instrumentem unifikace kolizních norem.

Cíle práce zvolené v úvodu se podařilo naplnit. Bude zajímavé sledovat další vývoj v této oblasti, který by v budoucnu potenciálně mohl vést až k unifikaci hmotněprávních norem pro mimosmluvní závazkové vztahy na úrovni EU.

Použitá literatura

Monografie

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Mezinárodní právo soukromé evropských zemí : překlady předpisů mezinárodního práva soukromého s poznámkami a související informace*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2010.

BOGUSZAK, Jiří; ČAPEK, Jiří; GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Praha : Eurolex Bohemia, 2001.

CLARSKON, C. M. V.; HILL, Jonathan. *The Conflict of Laws*. 3rd ed. New York : Oxford University Press, 2006.

DICKINSON, Andrew. *The Rome II Regulation : The Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. 1st ed. New York : Oxford University Press, 2008.

KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. vydání. Brno : Nakladatelství Doplněk, 2004.

KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno - Plzeň : Nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009.

KUČERA, Zdeněk; TICHÝ, Luboš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním : komentář*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1989.

NORTH, Peter; FAWCETT, J. J. *Cheshire and North's Private International Law*. 13th ed. United Kingdom : Lexis Nexis UK, 1999.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha : C.H.Beck, 2008.

PLENDER, Richard; WILDERSPIN, Michael. *The European Private International Law of Obligations*. 3rd ed. Sweet & Maxwell, 2009.

Odborné články

BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. Nařízení „Řím II“ vstoupilo v platnost. *Právní zpravodaj*, 2007, č. 10, s. 6.

BŘICHÁČEK, Tomáš. Evropská unie jako "prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti". Studentská právní poradna : Edice odborných textů [online]. 2009, [cit. 2011-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://poradna.society.cz/files/unie.pdf>>.

BOGDAN, Michael. The Treatment of Environmental Damage in Regulation Rome II. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 219.

CARRUTHERS, Janeen. Has the Forum Lost Its Grip? In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 25.

DOBIÁŠ, Petr. Současný stav kolizní úpravy práva rozhodného pro dopravní nehody. *Právní fórum*. 2010, 10, s. 511.

DOLEŽEL, Vladimír. Metody určení práva rozhodného v ČR a USA. *Právní fórum*. 2010, 2, s. 73.

FENTIMAN, Richard. Choice of Law in Europe : Uniformity and Integration. *82 Tul. L. Rev.* 2021 (2008).

FENTIMAN, Richard. The Significance of Close Connection. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 85.

GEBAUER, Martin. K vývoji v mezinárodním soukromém právu. *Bulletin Advokacie*. 2009, 11, s. 64.

JUENGER, Friedrich K. Babcock v. Jackson Revisited : Judge Fuld's Contribution to American Conflicts Law. *56 Alb. L. Rev.* 727 (1993).

KADNER GRAZIANO, Thomas. Freedom to Choose the Applicable Law in Tort – Articles 14 and 4(3) of the Rome II Regulation. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 113.

KADNER GRAZIANO, Thomas. The Rome II Regulation and the Hague Conventions on Traffic Accidents and Product Liability : Interaction, conflicts and future perspectives. *Nederlands Internationaal Privaatrecht*. 2008, s. 425-429. Dostupný také z WWW: http://www.biicl.org/files/5200_graziano_27-09-10_biicl_1.pdf [cit. 2011-12-11].

KAMINSKY, Clay H. The Rome II Regulation: A Comparative Perspective on Federalizing Choice of Law. *85 Tul. L. Rev.* 55 (2010).

KOZYRIS, Phaedon John. Rome II: Tort Conflicts on the Right Track! A Postscript to Symeon Symeonides' „Missed Opportunity.“ *56 Am. J. Comp. L.* 471 (2008), s. 475.

KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika. Nad mezinárodním právem soukromým a procesním. *Právní rozhledy*. 2000, 10, s. 458.

KUČERA, Zdeněk. K rekodifikaci mezinárodního práva soukromého. *Acta Universitatis Carolinae - Iuridica : Otázky rekodifikace soukromého práva*. 2003, 1-2, s. 167-174.

KUČERA, Zdeněk. Změny v používání norem mezinárodního práva soukromého. In: Dvořák, J., Winterová, A., *Poceta Jiřímu Švestkovi k 75. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005, s. 153-169.

MEEUSEN, Johan. Rome II: A True Piece of Community Law. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 9.

MICHAELS, Ralf. The New European Choice-of-Law Revolution. *82 Tul. L. Rev.* 1607 (2008).

MILLS, Alex. The Application of Multiple Laws Under the Rome II Regulation. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 133.

PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé a procesní : Aktuální otázky. *Evropské právo*. 2003, 8, s. 1.

PAUKNEROVÁ, Monika. Jednostranné právní úkony a rozhodné právo. *Právní fórum*. 2010, 10, s. 479.

POKORNÝ, Tomáš. *Právo rozhodné pro spory z nekalé soutěže a jednání omezujícího hospodářskou soutěž podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jiří Valdhans.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Návrh zákona o mezinárodním právu soukromém – dopady do obchodní oblasti. *Obchodněprávní revue*. 2011, 10, s. 290.

STONE, Peter. Product Liability under the Rome II Regulation. In: AHERN, John; BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 197.

STONE, Peter. The Rome II Regulation on Choice of Law in Tort. *Ankara Law Review*, 2007, Vol. 4 No. 2, s. 95.

SYMEONIDES, Symeon C. Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity. *56 Am. J. Comp. L.* 173, 208 (2008).

SYMEONIDES, Symeon C. The American Revolution and the European Evolution in Choice of Law: Reciprocal Lessons. *82 Tul. L. Rev.* 1741 (2008).

VALDHANS, Jiří. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část XIII. Návrh nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazky. *Právní fórum*, 2006, č. 2, s. 33.

VALDHANS, Jiří; MYŠÁKOVÁ, Petra. Rome I and Rome II Regulations : Allies or Enemies? In: *Dny práva – 2008 – Days of Law*. Vyd. 1., Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 822-829.

VLASÁK, Michal. Odpovědnost za škodu v českém a evropském kontextu. *Právní fórum*. 2009, 5, s. 179.

VON HEIN, Jan. Article 4 and Traffic Accidents. In: AHERN, John; BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 153.

VON HEIN, Jan. Something Old And Something Borrowed, But Nothing New? Rome II And The European Choice-Of-Law Evolution. *82 Tul. L. Rev.* 1663 (2008).

WALLIS, Diana. Introduction: Rome II - A Parliamentary Tale. In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 1.

WEINTRAUB, Russell J. Rome II: Will It Prevent Forum Shopping and Take Account of the Consequences of Choice of Law? In: AHERN, John, BINCHY, William. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*. Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 47.

ZHANG, Mo. Party Autonomy in Non-Contractual Obligations: Rome II and Its Impacts on Choice of Law. *39 Seton Hall L. Rev.* 861 (2009).

Dokumenty mezinárodních a nadnárodních orgánů a organizací

Amended Proposal for a European Parliament and Council Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, COM 2006 83 final.

Commission of the European Communities Proposal for a Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations, COM(2003) 427 final 2003/0168(COD). Explanatory Memorandum.

European Parliament Committee on Legal Affairs, Draft Report with recommendations to the Commission on the amendment of Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). Dostupný z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fNON%2f%2fCOMPARL%2f%2fPE-469.993%2f%2f02%2f%2fDOC%2f%2fPDF%2f%2fV0%2f%2fEN> [cit. 2011-12-11].

European Parliament Committee on Legal Affairs, Report on the Proposal for the regulation on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II) (COM(2003)0427-C5 0338/2003-2003/0168(COD)), A6-0211/2005.

European Parliament Committee on Legal Affairs, Working document on the amendment of Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). Dostupný z WWW: <http://conflictoflaws.net/2010/rome-ii-and-defamation-diana-wallis-and-the-working-paper/> [cit. 2011-12-11].

Oznámení podle čl. 29 odst. 1 nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (2010/C 343/05).

Právní předpisy

Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty, podepsána 2. 10. 1997, v platnost vstoupila 1. 5. 1999.

Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody, Haag 4. 5. 1971, vyhlášená vyhláškou ministerstva zahraničních věcí č. 130/1976.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I).

PS PČR. *Sněmovní tisk 364/0: Vládní návrh zákona o mezinárodním právu soukromém.* Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=364&CT1=0> [cit. 2011-12-11].

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství z 25. 3. 1957 ve znění Smlouvy o Evropské unii ze 7. 2. 1992.

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Římská úmluva), 19. 6. 1980, publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 64/2006.

Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody, 21. 5. 1963, publikovaná v ČR pod č. 133/1994 Sb.

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

Antonio Marinari v Lloyds Bank plc and Zubaidi Trading Company. Rozhodnutí ve věci (C-364/93) ze dne 19. září 1995, [1995] ECR I-02719.

Babcock v. Jackson, 12 NY 2d 473 (1963).

Bacon v Nacional Suiza Cia Seguros Y Reseguros SA [2010] EWHC 2017 (QB) (30 July 2010).

Boys v. Chaplin [1971] AC 356.

Deo Antoine Homawoo v. GMF Assurances SA. Rozhodnutí ve věci C-412/10 ze dne 17. listopadu 2011, [2011] ECR 00000. Dostupný také z WWW: <http://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0412:CS:HTML
[cit. 2011-12-11].

Handelskwekerij G. J. Bier BV v. Mines de Potasse d'Alsace SA [1976] ECR 1736.

Kieger v. Amigues, Cass. Civ., 30. května 1967, RCDIP, 1967, 728.

Další zdroje

Důvodová zpráva k zákonu o mezinárodním právu soukromém. Sněmovní tisk č. 364/0.
Dostupný z WWW: [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Duvodova_zprava_ZMPS_\(leden_2011\).pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Duvodova_zprava_ZMPS_(leden_2011).pdf) [cit. 2011-12-11].

House of Lords, European Union Committee. *The Rome II Regulation : Report with Evidence*. London, United Kingdom. 8th Report of Session 2003-04. HL Paper 66.

Stanovisko generálního advokáta Paola Mengozziho k rozhodnutí C-412/10 ze dne 17. listopadu 2011, [2011] ECR 00000. Dostupný také z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CC0412:CS:HTML> [cit. 2011-12-11].

Abstrakt

Tématem této práce jsou mimosmluvní závazkové vztahy v mezinárodním právu soukromém.

Těžištěm úpravy je Nařízení Řím II, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy, které se použije ode dne 11. ledna 2009. Nařízení sjednocuje kolizní normy pro většinu mimosmluvních závazkových vztahů občanského a obchodního práva.

Obecné pravidlo stanoví, že rozhodným právem je právo státu, kde došlo ke vzniku škody (*lex loci damni infecti*). Z tohoto pravidla jsou připuštěny dvě výjimky, výjimka společného obvyklého bydliště stran a úniková doložka zjevně užšího spojení. Pro některé mimosmluvní závazkové vztahy jsou stanoveny zvláštní hraniční určovatele. Jedná se např. o odpovědnost za vadu výrobku, nekalou soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž, škodu na životní prostředí, porušení práv duševního vlastnictví, bezdůvodné obohacení, jednatelství bez příkazu a předsmluvní odpovědnost. Ve většině případů je však umožněno, aby si strany zvolily právo, kterým se bude řídit jejich mimosmluvní závazkový vztah. Dohody uzavřené poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, jsou možné mezi všemi stranami, zatímco dohody uzavřené před takovou skutečností jsou možné pouze v případě, že všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti.

Na oblasti, které jsou z působnosti Nařízení Řím II vyloučeny, se i nadále použije česká kolizní úprava, tedy zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. Mnohá ustanovení tohoto zákona jsou však od účinnosti Nařízení Řím I a Řím II obsoletní. Návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém se zaměřuje pouze na oblasti evropským právem neupravené, dávajíc tak úpravě potřebný ucelený rámec.

Nařízením Řím II není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí nařízení a které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy. Tak členské státy EU, které jsou smluvními státy Haagské úmluvy o právu použitelném pro dopravní nehody, budou pro určení daného rozhodného práva nadále postupovat podle této úmluvy. Členské státy EU, které nejsou

smluvními státy Haagské úmluvy, použijí pro určení práva rozhodného pro dopravní nehody Nařízení Řím II. Dochází tak k nežádoucímu tříštění kolizní úpravy.

Nařízení Řím II je výsledkem tvrdých kompromisních jednání mezi Parlamentem, Radou a Komisí. Nařízení je důkazem toho, jak obtížné je nalézt uspokojivý kompromis mezi právní jistotou a flexibilitou a zároveň stanovit jednoduchá a předvídatelná pravidla. Nicméně i přes četné nedostatky je podle mého názoru Nařízení Řím II přijatelným instrumentem unifikace kolizních norem.

Klíčová slova: mimosmluvní závazkové vztahy, Řím II, určení rozhodného práva.

Abstract

Non-Contractual Obligations in Private International Law

This thesis deals with non-contractual obligations in private international law.

The most important law in this area is the Rome II Regulation on the law applicable to non-contractual obligations that applies since 11 January 2009. The Regulation creates a common regime of conflict of law rules for most civil and commercial non-contractual obligations.

The general rule is the law of the place of injury (*lex loci damni*). The rule is subject to two exceptions, the common habitual residence exception and a general escape clause based on the closer connection principle. Special rules are laid down for some non-contractual obligations, such as product liability, unfair competition and acts restricting free competition, environmental damages, infringement of intellectual property rights, unjust enrichment, *negotiorum gestio* and *culpa in contrahendo*. However, in most cases, the parties may agree on the law applicable to the non-contractual obligations between them. Post-tort agreements may be made between all parties whereas pre-tort agreements are allowed only where all the parties are pursuing commercial activity.

Where the Rome II Regulation does not apply the courts will look to the relevant national legislation, which is the Private International Law Act. However, most provisions of the Act are now obsolete, since the Rome I and Rome II Regulations have replaced them. The draft of the new Private International Law Act is designed to be complementary to the Rome I and Rome II Regulations and regulates only the issues that fall out of their scope.

The Rome II Regulation does not prejudice the application of existing conventions laying down conflict-of-law rules relating to non-contractual obligations. Thus the Hague Convention on the law applicable to traffic accidents remains in force in some of the member states. The Rome II Regulation determines the law applicable to traffic accidents in the remaining states. This leads to co-existence of different sets of conflict-of-law rules within Europe.

The Rome II Regulation is a product of a compromise between the Parliament, the Council and Commission. The Regulation proves that it is difficult to reach

a satisfactory compromise between legal certainty and flexibility in order to do justice in an individual case, while fulfilling the criteria of simple and predictable rules. Nevertheless, in spite of its imperfections, the Rome II is an acceptable instrument that furthers the harmonization of conflict of laws in Europe.

Key Words: non-contractual obligations, Rome II, applicable law.